Roberti Whittintoni lichfeldiensis grā-
matices magistri & prothouatis Anglie in
florentissima Oxoniensi academia laurea-
ti. Editio de concinnitate grammatices & cō-
structione.

¶ Celeberrimo viro summaq; obseruatione colendo magistro Stäbrigo artiū magistro dignissimo Whittintonus salutem.

Compertū habes (pspicatissime vir) de constructione quoslā pedestri oīne scripsisse. alios tñ iusto prosiliuo intricatissimis multipliciū diuisionū (velut herculani modi) nodis implicatis tenera puerorū ingeniola illaqueantes altos aūt equo succinctius ⁊ obscurius/articla quādā ⁊ ceca breuitate (velut latebrosis labyrynthi erroribꝫ) eadē enerūātes: ita vt vix tandē pedē efferētes emergere valeāt vlpiū. Cōstructionē legūt/pueri relegūt: rarissime tñ posūt lōgos ⁊ immēsos tū eorū tū preceptorū suorū sudores eluctāt. Ideo vt Sisyphi erūnis succūbere/⁊ onꝰ ethna grauius ⁊ estuosius sustinere sibi videantur grāmatices ad vnū gymnasiarches. Quare quū post longā multorū expectationē huic grauioni leuādo manū haud apponeret dīscip. Ihe. hz minꝰ idoneus/strenuabilibꝰ tñ meorū ꝓpinum pentionibꝰ/hāc pumicē nō sine probabili ssimo fructu retrectauit consilio ⁊ aurilio virgula (vt spero) diuina sum aggressus pietate in patriā maxime adductus: ortus enī nostri (vt pclare cēcinit plato) partē vēdicat patria partē amici. Breuitate in hoc opusculo studnīs ꝑ placci monitū: in de arte enī indē. Quicqd ꝓcipies ēsto breuis/vt cito dicta. Percipiāt alumni docilesq; teneāt; fideles. Dē supuacuū pleno de pectore manat. Neq; tñ adeo effectata est ea breuitas: vt odiosam legēti afferat obscuritatē: hz sdē alibi scribat. Breuis esse laboro/obscurus fio. Sz ea mdustria ad Aristophanis (vt ferūt) lucernā/illā dūcidam ꝰ: vt interpretis enodatione (iussi in pauciorū loc) vix idigeat. Elucidamēta tñ soluto sermone huic opusculo addidīm ꝰ: nō igit ꝙ ea discās puer tīsed ds aliqs magis ornat soluta oratio ꝙ pedestris: vel si qua (forte) minus vsitata quibusdā videantur prodatorū autoritate cōfirmata/maiore fide cēseank nō indigna. Insultēt i me (haud dubio) nōnulli ⁊ liuore suffecti: arrogātie crīminī me potꝰ obnoxū ꝙ pietatis studeo adducti ꝓdemnabūt: ngs ꝓcorū monumētis/vel aliēd ab iis omissam addere vt ab iis supuacāte dictū resecare: deniq; vel qbreuiore / dulciore / et facūdiore tramite grāmaticulos ad frugem pducere studui. Contra quos ꝓpugnaculū ⁊ defensorē mihi parem necessum est repondeat pro me equissimus ille Seneca. in medīū afferāt eī sententia: que est naturalīū libro quarto. Veniet tēpus (inquit) quo ista que nūc latēt/in lucem attrahat dies: longioris euī diligētia. Ad inquisitionem tantorum: vna etas non sufficit. Multa venientis euī populus ignota nobis sciet. Et veniat tps/quo posteri nostri tā aperta nos nescisse mirētur. Sed quāqs tanti viri auctoritatis/musculoꝝ garrulitatem retundere fas ē posīt: non deēsset tñ aptis (vt aiunt) tibicis/illud mihi obiicere: non paucos esse: me et eruditione/⁊ auctoritate superiores ꝙ hmōi paūcie suscipiende multo magis sunt idonei: fateor. Qui tñ quot nos in hoc opusculo excludēdo /incudādo/elimādo labores/exercubeas/sudores ꝓfligatissimus vitro iustmeret. ds apud nostrates reperīrepōt. Quippe qui grauioribus negocijs/illustrioribꝰ disciplinis intēti: grāmatices rudimēta (tam ds puerilia) parui curātes labozis dppiā in his conterere: inferioris ducūt esse laudis ⁊ meriti. Neq; tis adīme repetisse plaustro (qđ dicit olet) loquūtes illud in me ꝓtorquēt tandē haud fas; ꝑfecte me seripsisse asserētes. Id qđ iz ceteri ꝙ me pores fuerūt absolutius) nō inficiaco. Audiāt tñ flaccū in de arte. Quēq; bonꝰ dormitat Homerꝰ. Audiāt et tū. Maroné. Nō ola (nēt) possimus oēs. Audiāt denīq; disertissimū nostrū ciceronē: ꝙ plogo maiori voluminis sic ait. Nihil ꝑfecti in hīs artis nūcupationibꝰ. Quāto enī iuniores tāto pspicatiores sunt hoīes. Et iuniores successione tpis ingredīūt labores maiorū. Si id tñ minꝰ ꝑfectū ⁊ omissum sit: ad mcudē limari ⁊ elaborandū redituri. ꝓmitto. Sz ne plurbꝰ ie detineat: exacto tā hoc opusculo/inf cetos eruditissimos: ꝙ me peharū hñt ꝑcipue mihi occurebat tue auctoritas; dignitas cui ponissime hoc exiguū opusculū dedicare desīderē. ire vehemēter petoyt ꝙ tua i me ab ipsis crepūdiis sp fuit pietas hoc tui alūni munusculū suscipias i tuā clientelā ⁊ enterīā ascribas. Idq; ego tuo mūitar ingnio, qđ si effectū curare digneris i me

A.ii.

benignitas/quid est qꝫ obtrectator tui nimicitias formidē. Immo sūꝰ tuꝰ martē militāti nobis herdā (vt dicitur olet) dare cogētur. Vel iuste dicerit/sat nouimꝰ meri mastiges rodentem unctenarias triticū qui supercilio fronte rugosa arcuantes: hoc opusculum ac lentis oculis percrutātes: aceto (vt dī) q̄ fandē rectheonino dicte rodere/et tibia pāgere (Quis comitē sotiū) nerues intendēt oēs rarus nec decruntibero) ecillimi Quintilli artis archi/et mecenates: q̄ hoc opusculū equo examine trutinatū cretā (vt aiunt) sint notaturi. Ereat igit tandē tociens amicis flagitatū/ tui militaris insignium stemmate decoratū: hoc opusculū in cuius (ere perennius) posteris euoluendum. Ad qꝫ efficiat (opto) die ē quo oē bonū/et valitū/oē perfectū pcedit. In q̄ felicissime valeas meū dulce decꝰ et presidiū.

¶ Stanbrigi ab edendi horrmidine dehortātis.

¶ Heraſtichon.

Iſtud opus quāꝫ carpat naſutulus eſſrōs
Ceptam perge viam/nec iacula extimeas
Arma parantur enim/tutus tam fortibus armis
Miliciegꝫ tūcto (quo iubet) ipſe meas.
Quid refert (quā docta cohors tua dicta probabit)
Latret ſi inuidulus/nil tibi obeſſe potes.

¶ Ad litterariā anglie militiam tetraſtichon.

Terſa quid exterius poſtkers tui opuſcula alūni
Anglia an inuideas commoda tanta tuis
Iudice te/pueris ſi mille volumina voluas
Hoc tamen vtilius non reperitur opus.

¶ Contra inuidulos heraſtichon.

Inuide quid inuidea ringas (ego rideo ſolū)
Pena tibi inuidea eſt. inuidus eſto tibi
Eſtuat inuidea/turget pectus male ſanum
Eructa inuideam: rumpe vel inuidea
Iccirco inuideas: videas quod que tibi vila
Nolles ne inuideas meme videre caue.

¶ Noīa autorū quoꝝ tutela hoc opuſculū ꝑmunitur.

Cicero/Quintilianus/Iuſtinus/Plinius/Valeriꝰ maximus/Aulus gellius/Quintus curcius/Titus liuius/Valla/Saluſtiꝰ/Virgilius/horatius/Ouidiꝰ/Martialis/Statius/Iuuenalis/Terentius/Plautus/Doctus/Donatus/Seruius/Priscianꝰ/Sipontinus/Augustinus datus.

Verbum cum recto casu: quinto ℞ coheret
Personaꝫ nūero: docet vt maro marce doceto

¶ Verbū cū suo ntō siue ycō in duob⁹ cohērere debet ꝑsona ⁊ nūero/vt maro docet/o marce doceto.

Cum substantiuo cōcordat mobile casu
Et genere ꝫ nūero bonus vt vir femina pulchra

¶ Adiectiuū et substantiuū in trib⁹ cōcordare debēt: in casu/gne/et nūero: vt bon⁹ vir/pulchra femina.

Antea cedenti debet quadrare relatum
Substantis genere: ꝫ sic persona numeroꝫ.

¶ Relatiuū substātis cū suo antecedēte in trib⁹ cōcordare debet: in genere/ nūero et persona. vt amo-as-at. galli-e-i. dilexi-it.

Cum substantiuo iungit comitante relatum
Vult contingētis/genere ꝫ casu numeroꝫ.

¶ Relatiuū accidētis cū substātiuo sequēte cōcordabit in casu/gne ⁊ nūero: vt hum⁹ pallidus quales sunt amantes.

Cum rectus situs est inter verbū atqꝫ relatum
Substātis/querens/infinitum de erit illud
Eius quem verbum casus post se flagitabit
Cum inter sit⁹ nullus tunc rectus verbo erit illud
Si impersonale est verbum cui iungitur illo
Tunc casu id ponas quem impersonale reposcit

¶ Quīntus casus est situs inter relatiuū substātis interrogatiuū aut infinitum ⁊ verbū/relatiuū interrogatiuū aut infinitū erit eius casus quē verbū post se regit. Qūntus inter relatiuū interrogatiuū aut infinitū: ⁊ vbi interest/tūc illud relatiuū interrogatiuū aut infinitū erit ntūs casus ꝙ os-in verbū cui relatiuū interrogatiuū aut infinitū iūgātur si impersonale tūc relatiuū interrogatiuū aut infinitum erit eius casus quē impersonale postulat.

A verbo sunt semper quis qui comitante regetur
Sed de infinito quandoqꝫ modo comitante
Nunc a participio/nunc noīe/nunc qꝫ gerundo
Nunc ex aduerbo/nunc ꝓpositio sibi iuncto.
Nunc fixo quadrat genere et casu quādoqꝫ soluto
Intellecto siue ex ꝓcesso participante

¶ Hoc nomē quis qui nō semper a ꝙ sequente regitur sed interdū ab infinitiuo modo comitatur: vt apud Ciceronē. Quibus voluisse me agere gratias ego. Aliquando a participio. Cicero. Quibus rebus adductus rem causamqꝫ defenderim. Aliquando a nomine. Cicero. Quibus cum patre māgna tibi fuit amicitia. Aliquando a ge-

Cicero

Therentius. Cicero

rundio Theren. Quicunq; articuli nō est loc⁹. Aliqñ ab aduerbio. Cice. Cui vtrum obuiā proceda incertū est. Aliqñ a prepōne sibi apposita. Cicero. Quod dulce⁹ q̄ habet equo cū oia audias sic loqui vt tecū. Aliqñ cū substātivo in casu/gne/r nūero ītelligitur. Salu. Nos nō imperiū neq; diuitias petim⁹ quarū rerū causa bella ⁊ certamina oia inter mortales sunt. Aliqñ ponit in ablō casu absoluto/exp̄ssō participio vel aut intellecto. Cicero de amicitia. Quo mortuo me ad scenolam cōtuli.

Salustius. Cicero.

Si binos inter rectos numerū variorum
Qui spectāt adidē verbū medium est aliqñ
Id recto quadret (raro q̄uis) comitanti.

¶ Qñ verbū est mediū inter duos ntōs diuersoꝝ nūeroꝝ ad idē spectātes illud verbum (q̄uis raro cū ntō sequēte quadrare potest: vt in illo therētino. Amātiū ire amantium reintegratio est. Prophetā in psalmo. Mandata tua meditatio mea est.

Therentius. Dauid.

Mobile si quando medium est inter duo fixa
Diuersi generis que ad rem referuntur eandē
Id fixo quadret raro q̄uis comitanti.

¶ Qñ adiectiuū est mediū inter duo substātiua diuersoꝝ ḡnū ad idē spectātia illud adiectiuū cū sequēti substātiuo aliqñ (q̄uis raro) cōuenire pōt: vt in sacra scriptura. Postq̄ gustauit archytriclin⁹ aquam vinū factū. Theren. Nunq̄ equ⁹ sic mō pantomimus vltus est.

Therentius

Diuersi generis si inter duo fixa relatum
Substantis mediū est si sint cōmunia vtrunq;
Illud tunc fixo poterit quadrare relatum
Sin proprium est alterū huic semper cōiunge relatū.

¶ Qñ relatiuū est mediū inter duo substātiua diuersoꝝ ḡnū si appellatiua sint relatiuū cū vtrouis substātiuo sumēte pōt: vt apō Cice. primo tullii amarū ītronū. Studio sapientiæ philosophia dr. Sin alterū substātiuū est proprium relatiuū cū dicitur cōcordauit. Salu. Est loc⁹ in carcere q̄ tullianū appellatur: hoc preceptum tā Datti alcestiq; Seruij est.

Cicero. Salustius.

Ad totum sensum p̄ecuntem quando relatū
Substantis referas vel mobile ponito neutro
Singlari nūero sit persona quoq; terna
Si ad varios sensus referas plurale erit illud

¶ Qñ relatiuū vel adiectiuū ad totū orationē p̄cedentē refert i neutro ḡne singlari nūero ⁊ tertia prima pone: vt in illo theren. Ego quoq; vna per teq; mihi cha tuus est. Sin ad vnā vel plures sonē a referatur erit plurālis nūeri. Cicero in epistolis. Vereor ne aut eripiat a nobis causa regia aut deferat quorū vtrūq; minus volum nō facile possum ferre nam. Exempla de adiectiuo: vt salu. in iugurthino. Iam vi quidē regere patriā quāq; possem ⁊ debita a cuncta⁹ tñ importunū est/iura cōmittere aut iurio cōsentire equo supplicia sint digna.

Therentius. Cicero. Salustius.

Ad totum sensum verbū si quando refertur
Vel vocem q̄uis que sumpta est materialis
Persone id terne singlaris erit numeriq;

Ad varios sensus vel voces materiales

Si quando referas verbū plurale erit illud

¶ Si vbū referatur ad totā oīonē precedentē: vel ad oratiōnē quācūq; materiā inter sumptū verbū erit tertie plone ⁊ singularis nūeri. Salustius. Frusta aūt nitimur Salustius
nihil aliud se fatigādo: q̄ odiū querere est extreme demētie. A est vocalis. Ego est
pronomē. Quod si ad varias orationes referatur vel voces materiales referatur
verbū erit plis nūeri: vt bonā famā cuiq; detrahere aut detrahentē libēter audire
sunt eque dānabilia. Cice. Quasi enī hos inducti loquētes ne īnīci sepīs in- Cicero.
terponerētur.

Ad totum sensum comitantē quando refertur

Demonstratiuū singlari id ponito neutro

Si ad varios sensus referas plurale erit illud

¶ Qñ pronomē demonstratiuū ad totā oratiōnē subsequētē referrī erit singularis
nūeri ⁊ neutri⁹ ghis. Theren. Nam id arbitror apprime esse vtile: vt ne dīnumis. Therēti.
Qō si ad varias orationes referatur erit pluralis nūeri. Theren. Inuitor dulci mu- Therēti.
si. Inuitus fecit lex coegit.

Rectus vt esse potest verbo quandoq; relatum

Sic adiectiuo fixum esse potest aliquando.

¶ Quēadmodū relatiuū pōt esse ntīus casus ſbo sic pōt esse aliqñ esse substantiuū Cicero
adiectiuo. Cicero de amicitia. Nihil enī stabile est qō infidū est.

In genere ornate neutro quandoq; reponi

Substantiuato siue fixo mobile possit.

¶ Adiectiuū sine substātiuo positū aliqñ nō inuenuste in neutro ghe substātiuato Therēti.
locabitur. Theren. Equum postulat.

Adiectum iunctū cum sensu nominis huius

Res/genere in neutro substātiuato aliquando

Ornate ponas/hoc nomē res remouendo

¶ Adiectiuū cū sīgro huius nois res pīcīū venuste īdūt neutro ghe substātiuato Virgilius
(hoc nole omisso) poni pōt. Virg. Nō ola possumus oēs.

Quum duo conueniunt fixa aut plura immediate

Que spectant ad idem casu ponentur eodem.

¶ Quotiēs duo aut plura substātiua immediate sequentiū q̄ ad idē ptinent in eodē ca Virgilius
su ponētur. Virg. Formosum pastor corydō ardebat alexim. Delicias dñi. accidit
appositio figura: q̄ est ptinax pīcīū duorū substātiuorū quor. alterū declarat al- Virgilius
terū. Virg. Hate mee vires mea magna potēta solue.

Vult partitiuum partitiueq; locatum

In genere adiungi tantū fixo cōmitanti

¶ Qē nomē ptitiuū ⁊ ptitiue positū: cū substātiuo sequēte in ghe nō conuenire dr: vt Virgilius
alicui vnor. partitiue positū: vt distributiuū. Virg. Nulla tuarū audita mihi/nec
visa sororū. Inflatiuū: vt dēcq; deorū. Interrogatiuū: vt de horū. Cōparatiuū: vt duo
rū fratrū maior est malus. Singlariū: vt maxia natarū ptū mī. sic de ceteris.

Singlaris rectus collecti vult aliquando

Post se subiungi verbū plurale venuste

A. iiii.

Quod cum intellecto recti non voce coheret

¶ Ntūs singularis nois collectiui verbū plurale aliqñ post se ornate habere potest.

Virgilius

Virg. Pars in frusta secāt. Illud ꝓbū secāt nō est voce (qđ est pars) sed cū intellecto (qđ est alii) cōuenit. Et accidit synthesis figura que est attributio ppietatis: hoc est ꝓbi adiectiui vel relatiui: sub diuerso ghe et nūero: vnl vel plurid⁹ copulatis quod non fit gratia vocis sed sigti.

Nominis interdum collecti siue cpyceni
Et vocis sumpte cuiuslibet materialis
Intellecto non voci vult mobile iungi
Atq; relatiuū tantum genere in nūeroq;.

¶ Adiectiuū (itidē relatiuū) interdū in ghe et nūero cū intellectu et voce nois collecti uel cpyceni ghis cui⁹ vōcis materialiter sūpte pulcre ꝓuenit vt a illo Virg. po holus validi. Anser feta /lep⁹ grauida. Pallidū est qđ desinit in /s es dēpta redit⁹ lactiuū

Virgilius

Bini vel plures recti quos copula nectit
Subiungi post se verbum plurale reposcunt.

¶ Duo vel plures nti ꝓiunctione ꝓueri ꝓbū plurale flagitāt: vt Virgil⁹ et horatius contēporanei erant.

Copula que nectit duo plura vel fixa requirunt
Pluralis numeri sibi mobile siue relatum

¶ Duo vel plura subtiātiua ꝓiunctione ꝓuera adiectiuū vl relatiuū plis nūeris flagitāt: vt oreites et pylades q amicissimi fuerūt memoria (inter getos) maxie sunt digni.

Cum (certo adiūcto) vult et vice poni aliquādo

Virgilius

¶ Dec ꝓpō cū (ablō sibi adiūcto) loco ꝓiunctionis et aliqñ ponit: vt in illo Virg. Remus cū fratre quirino mea dabāt.

Si iungi adiectū contingat siue relatum.
(Copula que nectit) variis fixis animatis
Quoꝝ aliud generis maris est: aliud muliebris
Vel neutrius erit maris adiectumq; relatū

¶ Qñ ꝓtingit adiectiuū vel relatiuū referri ad diuersa subtiātiua alata ꝓiunctione copulata: quoꝝ aliud est mas. ge. aliū fe: vel neutr⁹: tūc adiectiuū vl rūm. erit mas. ge. Virg. Alcanique ꝑcussaq; mēbra: tot taq; cremata. Alterq; alteri⁹ mactatos sanguine cernā. Idē. Superi ne creusa aliquod nefas aut quos ego⁹ vndiq; grauis: crebrēq; arcesse. Et accidit cōceptio figura: q est adductio ad dignio⁹: ad dignū: ut aūt ghe nūero et ꝑsona qñ masculinū ꝓcipit femininū et neutrū: et femininū neutrū. Et qñ ꝓtalis nūerus ꝓcipit singulare. Sūma ꝑsona ꝓcipit scām et tertiā: et scā tertiam.

Virgilius. Idem.

Si iungi adiectum contingat siue relatum
(Copula que nectit) variis fixis animatis
Quoꝝ feminei est aliud / neutrale aliudq;
Femineo pones adiectum siue relatum

¶ Qñ ꝓtingit adiectiuū vel relatiuū referri ad diuersa subtiātiua alata ꝓiunctione ꝓuerā: q̄ū aliud est femini ghis: aliud neutr⁹ adiectiuū siue relatiuū erit femini ghis: vt ancilla/manceps. /sunt morigere et cōcōs frugales.

Diuersis fixis si mobile siue relatum

Copula que nectit iugatur nō animatis
Cuiuslibet generis fuerint plerumqz erit illud
Neutrius generis tūc mobile siue relatum

¶ Qñ adiectiū vel relatiū iūgit diuersis substātiis nō ratione collectionis pneris cuiuscūqz sunt ghis vel diuersi vel eiusdē adiectiuū vt relatiuū: vt plurimū erit neutrius ghis. Sal. Omittit/deq; gloria in oculis sita sunt. Ther. Spes opesqz in te vno sunt sita. Virg. Arcū fregisti t calamos que tu donata videbā. Salustius. Therentius. Virgilius

Ad rectos verbū diuersos quando refertur
Quozū alius pzime est persone aliusqz secunde
Uel terne verbū in persona ponito pzima

¶ Quotiēs verbū ad diuersos ntōs refertur: quoz alī est pzime psone/alī secūde vel tertie/verbū erit pme psone: vt tu t ego legim⁹. Ego t tu scribimus.

Ad rectos verbū diuersos quando refertur
Quozū alius terne est persone/aliusqz secūde
Illud tunc verbū in persona pone secunda.

¶ Qñ verbū ad diuersos ntōs refertur quoz alī est secūde psone/alī tertie: verbū ponitur in secūda psona: vt tu et ille scribitis.

Quando relatiuū fixa ad diuersa refertur
Quozū aliud pzime est persone/aliudqz secunde
Uel terne/pzima in persona pone relatū

¶ Qñ relatiuū refertur ad diuersa substātiua antecedētia: quoz aliud est pzime psone/aliud secūde vel tertie: relatiuū erit pzime psone: vt ego t tu q ab illis crepūdiis amauimus. ad hoc valemus.

Quando relatiuū fixa ad diuersa refertur
Quozū aliud terne est persone/aliudqz secūde
Tute relatiuū in persona pone secūda

¶ Qñ relatiuū refert ad diuersa substātiua: quoz aliud est secūde psone/aliud tertie relatiuū erit secūde psone: vt tu t frater q vterini estis mutuo amare debetis.

Ad rectos verbū diuersos quādo refertur
Uel diuersa ad fixa adiectum siue relatū
Interdū recto verbum tu pzoximiozi
Et fixo iungas adiectū siue relatum.

¶ Qñ verbū refert ad diuersos ntōs vel adiectiuū: aut relatiuū ad diuersa substātiua: verbū qñqz primiozi ntōi siue adiectiuū aut relatiuū primiozi substātiuo quadrabit: vt hic alueus arma. hic currus fuit. Ebreiisunt t ego. Contristat⁹ est rex et omis hierosolima cū eo. Aut ego aut tu q potiores id efficies: t accidit zeugma q est reductio vni⁹ verbi ad adiectiuū vel relatiuū ad diuersa substātiua.

Sepe relatiuo cōnectitur antea cedens
In casu oznate verbo adiectoqz relictis
Atqz relatiuis vult poni antea cedens.

Dratoz quod preponit quandoqz poeta
In constructura vel idē repete antea cedens
In verſuū casum soluas vallensis vt inquit.

¶ Antecedēs sepenūero cū suo relatiuo in casu ornatissime pūgitur relicto ſbo c̄ adiectiuo c̄ oratores (autore valla) relatiuo postponit antecedēs. Cicero. pligar io sed hoc nō cōcedo: vt quib⁹ rebus gloriemini in vobis eisdē reprehendatis: poctet tñ aliis interdū pponit. Virg. Urbē quā statuo vestra est. Et in ſtructione (vt idē valla inqt) Vel idē nomē repetem⁹ vel in debitū casum resoluem⁹: vt in illo exēplo. Urbem quā statuo vestra est: sic structū est. i. vrbs quā vrbē statuo est vestra. Uel sic Urbē. i. vrbs quā statuo est vestra. Et sic in oīb⁹ aliis casib⁹ est; sm quosdā accidit antithesis q̄ est casus pro casu ponitio.

Cum quis qui quotiens (vel natis) immediate
Fitum conuunctū est: casu illi iungito fitum

¶ Quotiēs ſubſtātiuū immediate est ꝓnūcti cū hoc nole ḡs ḡ / vel cū suis cōpoſitis ſiue relatiuis ſiue interrogatiuis ſiue infinitis sit: ſubſtātiuū ponet⁹ in eodē casu cū hoc nole ḡs/ḡ: vel suis cōpoſitis. Theren. Qō remediū est in veniā irascādie. Idē. Quā causam reperient demum.

Theren. Idem

Toti diuiſis in partes iungas vbi verbū
Cum toto partes casu ponentur eodem
Partibus at verbū iungēs/totum genito des

¶ Qñ ſbō illigatur ad aliqd totū in partes postea diuiſum/partes cū suo toto i eodē casu ponētur: vt puelle legūt flores: ſta violas/illa roſas. Qō ſi ſbū cū partib⁹ illigatur totū ponetur in gēo: vt puellarū/ſta violas/illa roſas legit. Et accidit figura prolepſis q̄ est attributio ꝓprietatis toti diuiſo in partes suas.

Excludetur q̄ coniunctio sepe venuſte
In quartū vocem mutando que esse videtur
Recti infinitumqz modū verbū sibi iunctum
Temporis eiusdē quod si illa expſſa fuisset

¶ Hec ꝓiūctio q̄ apud latinos autores sepe venuste excludit mutādo dictionē que videt esse casus in actiū/c ſbō sibi ꝓnūcti i infinitū modū et idē tpis cui⁹ fuisset si illa ꝓiūctio q̄ exprimeretur: vñ quū barbari dicūt gaudeo q̄ tu valeas. Latini dicūt gaudeo te valere/gaudeo q̄ tu aduenerīs. Latini dicūt te aduenisse gaudeo. Cicero in epiſtolis. Quā mihi accerbā esse puto. Theren. Meū gnatū rumor est amare

Cicero Theren⁹.

Exprimit interdū quod purus sermo latinus
Quādo quia ſignat: vel propterea preit illud
Uel capiti iunctū ſententie epiſtolu ue.

¶ Hec ꝓiūctio q̄ interdū apud latinissimos expressum inuenies: vel qñ idem ſit q̄ vel propterea illi prepoſitum: vel qñ ponitur in ſcriptis epiſtoliſ vel ſententie. Cicero ad bruti. Angebat eā molestia/q̄ magna ſapientibus iniuſti boni⁹ penuria ā ciuitate esset. i. q̄ magna. cē. Hominī enī debitū est (vt inqt valla) q̄ per q̄ resolui. Theren. Propterea q̄ ſeruitem⁹ mihi liberaliter. Cicero. q̄ abſtrib⁹ is. cē ꝓpter illi ſentiā: magis ꝓiuſti petere possum q̄ alios dare.

Cicero. Valla. Theren. Cicero.

¶ De constructione nominum.

Possessum rogitat possessoris genitiuum
Eius siue loco possessiui sibi poscit
In ve loco geniti poscit quandoq; datiuū.

¶ Nomē signs possessionē regit gntm sui possessoris vel ei⁹ possessiui in eodem casu
ghe/q nō ero sibi cohereās: vel loco gti interdū dntm: vt hic est fund⁹ patris/ vel patri
vel paternus.

Possessi interdum possessor vult genitiuum
In ve loco geniti poscit quandoq; datiuum

¶ Nomē signs possessorē regit interdū gntm rei possesse: q̄ loco gti regit dntm: vt
tuum dño huⁱ⁹ fundi vel huic fundo.

Nomen significans affinem siue preelle
Ad que aliquid dictū: necnon consanguinitatem
Expoſcit poſt ſe caſum iungi genitiuum
In ve loco geniti poſcit quandoq; datiuū

¶ Nomē signs affinitatē/ꝙsanguinitatē/preeminentiā: vel nomē ad aliq̄d dictum
regit post se gntm: vel loco gti regit aliq̄n dntm: vt chremes socer pāphili vel pamphi
lo: idē pf glicerii⁹ glicerio. Hannibal dux exercit⁹ carthaginēsis: vel exercitui cartha
ginēsi/precepto: huⁱ⁹ discipuli vel huic discipulo. Seruus dñi vel dño.

Nomen significans excellere vult genitiuū
Pondus materie menſe menſura reiq;

¶ Nomē signs excellentiā regit solū gntm: vt rex regū/dño dñantiū/ virgo ꝑgnū
Siłr pond⁹ regit gntm materie: vt libra croci/selibra piperis/talentū auri. Itē men
sura regit gntm rei mēsurate: vt modius tritici/cōgi⁹ vini/virga panni.

Expoſcunt genitum verbalia nomina cuncta
Cum deriuatis que ſubſtātiua locantur

¶ Nota ꝟbalia eo; deducta q̄ substātiue ponūtur gntm regūt: vt cultor virtutis
philosoph⁹/auctrix sanitatis/ reperātia/lenimē dolorū cōsolatio/ornamentū capitis/
capilli/expectatio miseroꝝ felicitatis: cū multis aliis.

In genitū mutant quartū verbi genitū quem
In verbi quartū ſoluas verbalia quedam
Finita in tor/ſor/trix/pro iis que ſequētia ſumpta
Ans ens tus ſus rus gus ius uus idus rus or et cus
Vos ceps ax ex ux quū actiue ſignat: et oſus.

¶ Quedā nota ꝟbalia mutāt actū sui ꝟbi in genitiuū: q̄ gtūs (a actū sui ꝟbi resol
ui potest: vt est amator vini. Lauat vinū. Et he sunt terminationes verbaliū: que
sic construuntur. Tor/vt amator vini. Sor: vt defensor nobis. Trix/vt expultrix vi
ciorum. Ans/vt ſpirans unanimum. Ens/vt appetēs alieni/prudens et imprudens
facti. Tus/vt erratus et inexpertus rerū. Sus: vt ꝓfusus in. Rus / vt ꝓcurrus huⁱ⁹

rei. Gus: vt pdigus nimoꝝ/indigus amicꝝ. Jus: vt prescius/vel inscius futuroꝝ. Tus: vt nutritus mouꝫ/incꝫtuus malꝫ. Jdus: vt cupidꝰ pecunie. Rus: vt ignarus vie. Or: vt memor beneficij. Cus: vt parcus suarū rerū. Pos: vt impos incepti. Apos animi. Cep: vt particeps laboꝝ/sceps libidinis. Ax vt capax doli/rapax alieni. Ex: vt index rerū capitaliū. Ux: vt dux facti. Otus ḡ actiue ligt: vt ambitiosus dignitatis/studiosus poetices.

Jsta petūt genitū solꝫ expes liberalis
Fertilis atqꝫ rudis sterilis ereus instar et expes

¶ Jsta nota solers/expers/liberalis/fertilis/rudis/sterilis/reus/expes/ꝛ instar indeclinabile: qđ (autore valla) ad quantitatē ligt regunt gtiū: vt solers rerū/expers sceleris/liberalis pecunie/fertilis fraudū/rudis grecarū litterarū/sterilis herbarū/reus furti/expes salutis/instar montis.

Effectum cause genitū vult efficientis
Formalis vel finalis vel materialis.
Econtra effecti cause poscunt genitiuum

¶ Effectū ponūlat gtiū cause tū efficientis/formalis/materialis ḡ finalis. Et econuerso. Cause đicte effecti gtiū ponūlāt. Cause efficientis: vt lausvictorie/ꝛ victoria laudis. Formalis: vt mons mire magnitudinis/ꝛ mira magnitudo mōtis. Materialis: vt agger lapidū/ꝛ lapides aggeris. Finalis: vt spes pmij/ꝛ pmiū spei. Libido amoris/ꝛ amor libidinis. oꝝ vtilitatis/ꝛ vtilitas operis.

Effectum efficientis vult aliquātmatis.
Vel possessiuū vel pro arbitrio genitiuum
Materie genitum raro poscit sibi forma
Sed possessiuū aut certum cum prepositiuo
Id que aliquid factū dice deposcit genitiui
Illius ob quod fit possessiuum sibi iungi

¶ Effectū (qđ os hoc est in reb⁹ alijs) ponūlat indifferēter gtiū vel possessiuū efficientis: vt poesis virgilij vel virgiliana. Jtē forma materie raro gtiū: sed vel possessiuū vel abitū cū prepōne poscit: vt anulus aureus vel ex auro. Sēd ad aliqđ factū (hoc est qđ ad vsum alicuius rei fit) loco gtī possessiuū sibi iūgi poscit: vt domus carbonaria: q̄ carbonēs reponēdis fit/domꝰ cerussiaria/cerussiatonia/penaria/lignaria/cerotū lutoꝝ/connatramentarij/theca pennaria.

Contenti in se vult genitū vas quodqꝫ liquoris
Nucīi sit vacuum/capiendo illi tamen aptum
Vult possessiuum sibi iungi non genitiuum

Nota valor⁹ volūt post se gtiū liquis in se contēti: vt cuppa vini/amphora cerussiꝫ cadꝰ olei. Sz si hmōi vasa vacua sint rōne liquis ꝙ recipiendos apta: nō gtiuꝫ possessiuū illi liquis flagitāt: vt cuppa vinaria/amphora cerussiaria/cadꝰ olearius.

Post possessorem signans laudem dedecus vs
Grāmaticus genito possessum ꝫ mobile iūgit
Pulchrius oratoꝝ sexto contungit vtrumqꝫ
Historicus sexto dat possessum atqꝫ poeta
Et possessori contungit mobile talu.

Clausa.

Possessum et genito ponit quandoqz poeta
Et possessori nonunq̄ mobile iungit.

¶ Possessori regit gñ̄ sui possessi signtis laudē vt dedec⁹ vt vir magni ingenii qñ loquēdi modū quatuor modis efferūt autores. Prim⁹ est grāmatic⁹: cū substantiuū laudē aut dedecus signs cū suo adiectiuo in gñō casu ponetur: vt puer prestātis forme. Scōs orator⁹ gñ̄ substantiuū hmōi cū suo adiectiuo in ablō ponūt: vt puer prestāti forma: q hic mod⁹ vsitation est ceteris et venustior. Tert⁹ est historicus qñ substantiuū hmōi in ablō ponitur: a adiectiuū cū possessore cōuenit: vt puer prestās forma. Quart⁹ est poetic⁹ a lectionalis: qñ hmōi substantiuū ponitur in gñō: a adiectiuū cū possessore cōnectitur: vt puer prestans forme. Virg. Virtus infert animi. Idē. O prestans animi iuuenis. Virgilius

Possessum partem signans quandoqz poeta
In quarto ponit connectēs mobile toti
Fit metri id causa refugit quod sermo solutus

¶ Qñ possessum laudē vel dedec⁹ signs sīt etiā partē alicuius tot⁹. poeta interdū (si licētiose) ponit partē metri causa in actō: adiectiuū toti p̄nectēs. Virg. Nimpha nuda genu: sinuo collecta fluentes. Illū th loquēdi modū in soluta oratione refugit orator: q accidit Synecdoche figura est q̄ fit attributio partis ad aliqđ totū sub proprietate vbi vel adiectiuū. Uel synecdoche est qñ proprietas partis: hoc est verbū vel adiectiuū cū toto conuenit: pars in actō ponitur: vt sum alb⁹ facie/doleo capite. Virgilius Et est alia synecdoche indirecta: th qñ pars nō est de essentia totius: vt apud Virgilium. Profusus lanie victas. Virgilius

Quum p̄cti nomen coniunctū est immediate
Fit o:tune petit id fit:um p̄cti genitiuum

¶ Qñ nomē rei p̄cti signs immediate cū alio substātiuo p̄iungitur illud substātiuum regit gñm ille⁹ p̄cti. vt panis triū denariorū.

Artificem lignans operis raro genitiuū
Sed possessiuum vult/ars sic artificisqz

¶ Nomē signs artificē expetit possessiuū opis: a rarissime gñm: vt sutor calcearius sartor vestiarius/textor strigularius/faber lignarius/fusor erarius. Sic hoc nomen ars poscit possessiuū artificis et nō gñm: vt ars textoria/fullonaria/tinctoria.

Cum substantiuo quotiens venit immediate
Tempo:is aut spacii nomen pone id genitiuo
Uel possessiuo possessiuum sibi li sit
P:o possessius sed diminuentia ponas
Maxime in iis que annis subsistūt parua tenellis
Istis noibus semper genus id reliquisqz
Non possessiuum sed iunge dies genitiuum

¶ Quotiēs cū nole substātiuo immediate cōuenit nomē signs tps aut spacii tūc illis substantiuū vult differē ēter gñm tpis aut spacii: vel ei⁹ possessiuū (nō possessiuum habeat: vt iter vnius diei gñt duarū/iter vni⁹ mēsis/duor⁹ vel triū mensiū/vl iter mensiū/diuelitre/trimeltre. Latitudo vnius pedis/duor⁹ pedū/pedalis vel bipedalis. Crassitudo vnius digiti/vel vni⁹ pollicis/digitalis/vel pollicaris. Sed in his que tenellis parua ad hoc subsistūt annis (autore Laurentio Uallensi) possessiuorum loco diminutiua ponimus: vt puer vnius anni/duorum/trium/quatuor an-

notum/vel puer annicul⁹/bimulus/trimulus/quadrimul⁹/vnl⁹ anni vel annicul⁹ pullus/porc⁹ vnius anni vel annicul⁹/puella vnl⁹ anni vel annicula. In hmõi nolbus que teneris annis adhuc parua sunt(q̃ id genus alijs)gtiũ hui⁹ nois dies et nõ possellmõ vsurpam⁹: vt puer vnl⁹ dici/duoꝝ dierũ: non aũt duarius/duaꝝrius.

Qñ loci nomen sequitur fixum immediate
In possellmõ id mutatũ iungito fixo
Fixũ possellorꝝ ni sit/raro in genitiuo
Ponitur et sexto nunq̃ cũ prepositiuo.

¶ Qñ immediate post nomẽ substantiũ sequitur nomẽ loci epulchre illud nomẽ loci in possellmõ mutatũ cũ substãtiuo hcedẽre ꝓnecterim: vt cõsul roman⁹ / vinũ cretẽsẽ/ legatus hyspani. Elephãtiaradici/fraga mõtana/mala punica: q̃ rarissime post huiusmodi nomẽ vsurpat gtiũ nisi quũ substantiuũ est possessor: ille loc⁹: vt rex anglie archidux burgũdie/In quibus tñ appellatiuus indifferẽter vsurpatur gtiũ / vel possellmõ: vt pfect⁹ vrbis vel vrbanus/pretudo fortẽsis vel fort⁹/ mos patrius / vel mos patrie. Et nũq̃ abitus: vt Virgil⁹ mãnanus: nõ de mãtua. Thomas aq̃nas nõ de aq̃no. Scolastic⁹ patauinus/nõ de patauia.

Partem quod signat nomen post se genitiuũ
Totius petit/aut possellmõ sibi iungi
Sed partis poscit pars duntaxat genitiuũ.

¶ Nomẽ sigñs partẽ vult gtiũ totl⁹: vel et⁹ possellmõ indifferẽter: vt caput hois vt humanũ/coinu bouis vel bouinũ. Pars tñ siue parꝝ gtiũ tñ regit q̃ nõ possellmum vt frõs capitis q̃ nõ capitalis/plãta pedis nõ pedalis/digit⁹ manus nõ manualis.

In possellmis intelligitur genitiuus
Primatis: referas cui adiectũ siue relatum
Et cui nõnunq̃ fixum structũ appositiue

Ouidius Idem.

¶ In oi possellmo intelligit gtiũ casus sui ꝓmitti cui referre/z adiectiuũ relatiuũ q̃ aliqñ ꝓnectit substãtiuũ p appositionẽ: vt apud Ouid. Tu mea defuncti da molliter ossa cubare Idẽ. Nõ mea scripta legeo: sium submot⁹ ad vltrũ. Et regũ. iii. Tu lit filiũ ideũ de latere meo ancille tue dormientis.

Vult partitiuũ partitiueq̃ locatum
Omne sibi nomen genitũ/quartũ de preeunte
Inter/vel sextũ cũ prepolito ex sibi iuncto

¶ Qñ nomẽ partitiuũ q̃ partitiue positũ: vt dãi ghartũ interrogatiuũ/infinitiuũ dparatiuũ q̃ superlatiuũ: q̃ oi nomẽ nũerale tã cardinale q̃ ordinale regũt gtiũ casum vel actiũ cũ inter q̃ ablatiuũ cũ ex. Exẽpla partitiue: vt aliq̃s ciuiũ/inter omnes vel ex ciuib⁹. Distribuitur: vt quilibet ẽstorꝝ/inter ẽstos/vel ex ẽstꝝ. Interrogatiue: vt q̃s illorũ mi illos/vel ex illis. Infinitiue: vt quicũq̃ veltrũ/mi vos/vel ex vobis. Cõparatiue: vt fortior manuũ/inter mãn⁹ vel ex manib⁹ est dextra. Superlatiue: vt fortissim⁹ grecorꝝ/inter grecos vel ex grecis fuit achilles. Nũeralis cardinalis: vt vn⁹ miliũ/inter milites vel ex militib⁹. Ordinalis: vt primꝰ olim/inter otos vel de otib⁹.

Dissimilis similis quãdo ad motes referuntur
Exposcunt genitũ/qñ ad formã quoq̃ ternũ

Therentius Virgilius

¶ Similis ↄ dissimilis qñ referũtur ad motes regũt gtiũ: qñ aũt ad formã dat tiũ (autore diomede) Therẽtius. Dissimilis ego. Virgilius. Simulq; ipse matribus hedos

Certus cum dubius sic sollicitusq; securus
Est lagitant genitum aut certū cū ꝓpositiuo

¶ Hec nola certus/dubi⁹/sollicitus/ꝛ securꝰ regit gtiū vel ablūm cū ꝓpōne: vt ⁊ certus huius rei vel de hac re.

Diuitias signans vel egestatē genitiuum
Poscit vel certum (quod rari⁹ est) sibi iungi.

¶ Nomē sīgns copiā vel egestatē regit gtiū vel interdū ablūm (gō rarius accidit) Copiā: vt apud Virgiliū. Quā dines pecoris niuei ⁊ lactis habūdās. Egestatē: vt apud eundē. Opis haud indiga nostre. De ablō apud Horatiū. Dines agris. Virgilius Horatius.

Cum recto aut quarto cōstructū est mobile fixo
Quod partitiue sine fixo est mobile sumptū
Pulchrius id ponas singulari in neutro aliqñ
Substantinato ac eius fixum genitiuo
Eiusdem nūeri cuius semper fuit ante
In constructura fixum adiectumq; soluta
In casu gñe et nūero ponentur eodem.

¶ Qđ adiectiuū gō partitiue poni pōt cū substantiuo in ntō aut actō casu est ꝓnūciū illud adiectiuū venuste in neutro gñe singulari substātiuato: aliqñ poni pōt et substantiuū in gtō casu etiā cū nūeri cuius fuit pmus. Therē. Si senero te aliquid falsatie conari. Idē. Quid negocii sit/ei est tibi. Idē. Quis onerī ꝓpone. Idē. Da mihi hoc negocii. Idē. Min⁹ spei est. Plurimū labor⁹ suscepi. Et in structione adiectiuū et substātiuū resoluūtur ꝛ eodē casu gñe ⁊ nūero: vt plurimū laboriū suscepi. i. plurimos labores. Ideo dixi aliqñ: qz quedā adiectiua q̄ partitiue poni phibēt sic construūtur qualia sunt ola nola dūr dubia ꝓter milles ꝓ quo nūl ⁊ nihil ponūtur. Etiā cōparatiua et superlatiua: ꝓter plus min⁹ ⁊ plurimū. Etiā nūeralia cū carminalia ⁊ ordinalia. Therentius Idem

Substantiuato tu nunq̄ ponito neutro
Sufficiens magnū parū maius quoq; nullū
Sed ꝓ iis sat multū plus atq; parū nihil ⁊ nil
In constructura tu hec in anterioꝛa resolues.

¶ Hec adiectiua. Sufficiens/magnū/parū/maius/⁊ nullū: numq̄ ponūtur in neutro gñe substātiuato: sed loco illoꝝ: ista satis vel sat/multū/plus/parū/nihil/⁊ nil/⁊ in cōstructione ista in illa supiora resoluentur. Virgi. Nec sat rationis in armis. i. sufficiēs ratio. Therē. Satis pericli cepi adire. i. sufficiēs periculū. Multū pōderis. i. magnū pond⁹. Plus doloris. i. maiorē dolorē. Parū spei habeo. i. paruam spem/ Nihil vel nā rei tecū habeo. i. nullam rem. Virgilius Therentius

¶ De constructione datiui.

Mobile quodq; bonū signans afferre malum ve
Cuius vult rem̄ aut vicinū conueniens ve
Aut inconueniens quedā ⁊ verbalia pallum

Que ſignant in ſtis ſic dus finita vel olus
Et finita utus vel ab obuio vel via ducta

¶ Dñi casum regit adiectiua: que bonū vel malū alicui afferre ſignt: vt ſeruꝰ vtilis/grat⁹/fidelis/mo[n]igerus/ac acceptꝰ dño. Crapula exitialis/pestifera/inimica/pniciosa/letalis liquida/aduersa ſanitatis. Dñi ſuꝰ regit ſignt̃ia vicinitatē: vt ager vicinꝰ/finitimꝰ/finis/cōtermin⁹/p̃xit⁹ cōtiguus/prim⁹ propinquus vbi. Itidem ſignt̃ia pueniētiā aut nocumentū: vt lapis quadrꝰ/apt⁹/cōgruus/honestus/cōcors/equus/cōformis/cōlentaneus huic loco. Vtra dissentanea/dicors/dissona cōtraria verbis. Sūt cōſtruunt̃ quedā verbalia q̃ paſſionē ſignt finita in alis/in dus vel in olus: vt pulchritudo amabilis oīb⁹. Tirānus tyrannidis fut⁹. Alitena vr
Utrgilius tus formidolosa regib⁹. Sūt cōſtruūtur deducta ab hoc nole via: vel ob hoc verbo obuio: que in uais efferūtur. Virg. Regna iuuia vⁱ loc⁹ nemini gnuus. Virgi. Cui tu ater media ſede fuit obuia ſilua.

Vtile quod ſignat/vel delectabile honeſtum
Iis vel cōtrariū cōmutes mobile pulchre
In ſubſtantiuū caſus quandoq; datiui
Quod ſubſtantiuū eduerſo in mobile ſolutas.

¶ Nomē adiectiuū ſignō vtile vel damnū/delectabile vel ingratū/honeſtū vel turpe: q̃hoc in ſubſtantiuū dñi casus q̃mutari pōt. vtile: vt hoc eſt vtile vel commodum mihi: q̃ō pulchr⁹ ō: hoc eſt mihi vtilitati/q̃modo vel luchro. Damnō: vt hoc eſt mihi dānoſum/iocūdū/gaudioſum: pulchr⁹ hoc eſt mihi dāno/nocumēto vel detrimēto gaudio. Delectabile: vt hic ſermo eſt mihi delectabilis dulcis/iocūd⁹ ſermo pulchrus: hic ſermo eſt mihi delectamēto/dulcori/gaudio/letitie. Ingratū vt hec verba ſunt mihi ingrata/acerba/moleſta: pulchrum: hec verba ſūt mihi ingratitudini/acerbitati/moleſtie. Honeſtū: vt duco hoc mihi honeſtū/decorū/ampliū ornamēto/pulchrius. duco hoc mihi honeſtatui/decori/amplitudini/ornamēto. Turpe: vt tu hoc putas tibi turpe/vituperabile/ignominioſum. pulchrius. Tu hoc putas tibi turpitudini/vituperio/ignominie.

Eſt polleſſiui pronominis in bice ſumptus
Primati ternus caſus quandoq; venuſte

¶ Loco pronois poſſeſſiui nō inuenuſte inter dñi ponitur dñs ſui cōmilitū: vt hic eſt aduocatꝰ meus vel mihi/diminuā caput meū vel tibi.

¶ De conſtructione accuſatiui.

Nomina nulla regunt poſt ſe quartū pro pria vi
Quatuor hiſce modis tamē aſſūmāt ſibi quartū
Ex vi prepoſiti mediantis prepoſiti ve
Cū in le vim retinent poſita aut p participāte
Siue figurate refugit quod ternio ſolutus.

¶ Actiū caſuum nulla nola propria natura regit. Quatuor in modis vetim ſibi aſſiſtere pūt primo ex vi pponis ipeditantꝫ: hoc eſt quoties dictio adiectiuū ſequēs ſignt illud ad qd aliqd: vt miles aptꝰ pugne vel ad pugnā. Secūdo q̃ adiectiua naturam prepōnis (vñ naſcūtur) in ſe retinēt: vt proximus hoſti vel hoſtē. Tertio q̃ p participiis ſumūtur: vt oſtus/exoſus/peroſus bella. Odioſus bella/ignaruscauſas/piens futura. Ignoras cauſas/piciens futura. Nā cū grō cōſtructa nō p participiū ſed p verbalibus ponūtur. Quarto figurate hoc eſt p hypallochon q̃ nō in actō ponit: ſ adiectiuū partis cū toto cōuenit: vt pallidus faciem. Sed q̃ loquēdi modū ſolū poete licēter vſurpant/oratores vero fugiunt.

Plenum vel vacuum: sic ornatum aut spoliatū
Nomina que signāt certū poscunt sibi iungi
Sepius at genitum plenus petit atq; refertus
Nomen sed certū cum prepositō simul absq;
Participans/sicuti vacuus quod vult gtīm

¶ Ablatiū casum regit nota cū signāt plenitudinē vel vacuitatē (autore valla) et nō Valla;
gtīm. plenitudinē: vt Creber procellis affric⁹/vela rigida vēto. Lqn⁹ cetus armis
vacuitatē: vt inde cōdē prole/immanis crimine. Sūt cōstructiones nota signātia ornā
tionē vel quātitatē: vt amplius honorib⁹/clar⁹ sanguine/ornāt⁹ libertis/nudis vestib⁹
vidus⁹ vrore/capt⁹ oculis. Sed hoc nomen plenus (vt valla sentit) Cicerone fretus Valla;
grīs frequēter cū ablatiū regit sicut refertus qñ est nomē: qñ cū est participiū (eodem
autore) ablatiū cū vel sine prepōne regit. Sicut hoc nomē vacu⁹ qō aliqñ cū grō con
struitur: vt apud Salustiū. Ager arid⁹ et frugū vacuus.

Sextum poscit opus non plenum qñ necesse
Signat/semper et est habeo nunc sibi iungi
Vult et tum ponēs rem terno semper egentem
Ac opus in recto ni infinitus modus obstet
Infinitiuumq; modū vult post se aliquando
Pro illo aut preteriti sextum vult participātis.

¶ Hoc nomē opus indecli. signs idē qō necesse regit post se ablatiū casum: q uniq; cū Vgrone dect;
hoc vbo habeo (autore vgrone de re) cōiugit ur sed e. loco cū hoc vbo sum es fui. q tūc
res egēs ponem̄ in vtōre hoc nomē op⁹ m nō ni impedit p infinitū modū: vt mi
hi est op⁹ pecunia: nō ait habeo opus pecunia. Et interdū hoc nomē op⁹ petit post Theren.
se infinitū modū aut loco e⁹ poscit ablatiū participiūpter litigiū: vt est op⁹ consi- Salustius
lere vel cōsulto. Theren. Quāl minus op⁹ fuit cū hoc vic⁹ tangere. Salust⁹. Nam
q primū incepius consulto opus est.

Dignus et indignus sextum flagitant genitū ve
Sepius at sextum/vel nominis in vice poscit
Infinitiuū quandoq; modum sibi iungi

¶ Dign⁹ q indignus regit gtīm vel ablatiū sed vltra ablatiū: vt sum dignus laudis
vel laude. Et nomē cū in vice nois infinitiui modū sibi assūmit: vt sum dign⁹ ama
re vel amari. simile

Sextum vel rectum cum q̄ vult cōparatiuus
Ultra sextum alium regit excessumq; notantis

¶ Cōparatiu⁹ gradus regit ablatiū vel nūm cū hac dictione q̄: vt hector fuit fortis
or achille vel q̄ achilles. Et vltra illū ablatiū regit aliū ablatiū dictionis signātis ex
cessum: vt sum altior te capite.

Quos rogitat positus casus vult cōparatiuus
Atq; superlatus gradus et vi significati.

¶ Cōparatiu⁹ et superlatiu⁹ natura signi regit eos casus q̄s regit positiu⁹ regit: vt
sum preceptor (charior) cōdiscipulis ceteris.

Macte petit solum sextum sine prepositione.

¶ Hoc nomē macte signo magis aucte tām in vtrō singulari q̄ in plurali duntaxat declinatū regit ablatiū sine prepōne. Virg. Macte noue virtute puer sic itur ad astra. Quint⁹ Curtius libro q̄rto. Nos quidē macte virtute esto(inq̄t)q̄ quanto minus intellexistis quāto facilius ei faueritis regnū q̄ accepere.

Seiunctum signans deposcit mobile post se.
Casum ablatiuum cum prepositio precunte.

¶ Adiectiua significatiua seiunctionē vel separationē regūt post se ablatiū casum cū prepō ne: vt liber a cura. Trāquillus a turba/securus ab hostibus/otiosus vel vacuus ab omni molestia/longinquus a mari/peregrinus vel exul a patria. Ther. O geta dd ego a vobis alienus sum. Idē. Tu otiosus ab alio ne cura absumitur. ei multus id genus alius

Theren. Idem.

¶ De cōstructione verborum.

Connectit similes casus sum: multaq̄ verba
Passiua: & motū que signāt siue quietem
Addas que includūt in se motū latitantem
Exto fozem iungas sic persistentia verba
Dictio q̄ sequens pretensq̄ ad idem referūtur

¶ Casus similes connectit sum/es/fui. & multa verba passiua: vt eligor/declarofio/vocor. Et ea significatia motū aut quietē: vt eo/curro/sto/sedeo: & motū latentem in se includētia: vt vado/morior/nascor/venio/ado. Exito fōr exto & eadē significatia p̄sentia: vt p̄seuero p̄sto/persisto/maneo. Et hoc summatū, ei⁹ intelligendū q̄ dictio precedēs & dictio sequēs ad idē referātur.

¶ Regentia genitiuum.

Sum post se genitū casum vocis comitātis
Que possessozē signat iungi rogitabit
Si laudē aut dedecus signet genitū sibi poscit
Vel sertū/qui crebrioz est magis atq̄ venustus.
Historicus sexto dat possessum atq̄ porta
Et possessozi nōnunq̄ mobile iungit.
Possessum et genito ponit quādoq̄ porta
Et possessozi nōnunq̄ mobile iungit

¶ Hoc/bū sum est rectū genitū casum dictionis significatiue possessoris: vt dōi est terra. Qd si laudē aut dedecus significet regit genitū vel ablatiū indifferenter: sed frequentius et venustius ablatiū. Theren. Nulli⁹ cōsilii sum. Salust⁹. Luci⁹ Catilina nobilitate fuit & historiographi et poete dictionē laudē aut dedecus significātē in ablatiū aliquā ponūt et adiectiuū laudis aut dedecoris cū possessore adiungūt: vt ille est claro ingenio: aliquā poeta ponit rē possessam in genitō & adiectiuū cū possessore connectit. vt ille est prestantis animi. Theren. Ut falsus animi es.

Theren. Sallustius.

Quarto vel genito structum dicit misereri
Seruius at genito aut terno sentit diomedes

Sed soli genito pro vtu maiore latini
Autores iungunt (sicuti) satago miserere

¶ Miserere/eris. (vt asserit diomedes) regit gñm vel dñm: aut Seruꝰ regit gñm vel actiꝫ. sed pro tritiore latinoꝝ vsu cū solo gñ̄ struitur: sicut satago. Virgi. Nā nostri miserere. Idē. Miserere laborū tantoꝝ. Therentius. Hic ꝯsima satagit rerū suarum. Virgilius Theren.

Obliuiscor eget sic indiget ac reminiscor
Expoſcunt genitū quartū aut ſextū ſibi iungi
Rarius allitſunt egeo indigeo ſibi quartū

¶ Obliuiscor/reminiscor/egeo/& indigeo regūt gñm actiꝫ vel ablatiꝫ. Egeo tñ et indigeo actiꝫ regit. Diomedes. Reminiscor facti/factū & facto/Theren. Ita fum oblitus mei. Virg. Pomaq; degenerāt succo oblita priores. Cicero. Ut tuis mimicitiis suscipiendis obliuiscerer. Salustꝰ. Alterū alterius auxilii egeo. Sallus noctium articarū. Multa egeo. Virg. Nec tali auxilio nec defensoribus istis tempꝰ eget. Diomedes. Therentius Virgilius Cicero. Salustius Sellius.

Deposcunt genitū aut quartū. memini atq; recordor
Sed memorꝫ signans memini poscit genitiuū
Quartū vel sextum de prepolito preeunte

¶ Memini et recordor regūt gñm vel actiꝫ. Theren. Factū vt hui⁹ rei memineris vir. Hūeros memini si bñ tenerē. Idē. Si rite audita recordor. Sz memini qñ figūt idē qñ memorꝫ vel mentionē facio regit gñm actiꝫ vel ablatiꝫ cū prepōne. Quintilian⁹. Neq; olim hui⁹ rei meminit poeta. Idē alibi de quib⁹ multi memnerūt. Cicero de amicitia. Catilinā ꝓiona vita fuit ꝯdonea fuisse ꝙ de amicitia ea ꝓ ꝙ vellere retꝫ ꝙ disputata est ab eo meminisse magnifice meus scripta. Therentius Virgilius Quintilianus

¶ De constructione datiui.

Acquisitiue verbū vult omne locatum
Cui quid fit/siue est/acquirentis sibi ternum
Et quartū ad preeunte vel in vice terni aliquādo
Ultra acquirentis ternum depostulat altrū
Ad quid signātis vocis quandoq; venuste.
Et quartū ad preeunte vel in vice terni aliquando

¶ Oē verbū acquisitiue positū regit dñm acquirētis signātis. Cui aliqd fit aut est: vt de tibi mun⁹/molliori tibi insidias/largior tibi pecunias/um tibi presidium. Et aliqñ vice dti acquirentis regit actiꝫ preēūte hac prepōne ad vel in. Cicero. Ad appulciū senectutē accidit etiā vt ceꝰ esset. Therē. Nōne ad senē aliquā fabricā fingit. Idē. Edico ne vim facias in illā. Idē. Qui inq; sint oꝰ patres in adolescētes indices: e vltra dñm acquirentis, aliqñ venuste postulat alterū dñm dictionis signifi. ad qd. Theren. Tu id laudi tibi ducis. Idē. Hāc dono mihi dedit. Cicero. Neq; mihi negligētie ascribas velim. Et interdū loco illi⁹ dti postulat actiꝫ cū hac prepōne ad vt in. Theren. Ad hec mala hoc mihi accedit. Etiā cicero. Ad illā optimam preclara predā velut cū miscitus accedit sextꝫ rosti damnatio. Therē. Si cōmendaueris patri in dicendo. Cicero Theren. Cicero.

Sum sic consimiles casus nectentia verba
Supra acquirentis ternum casum sibi nexum. Cs triplici dño

In ternum mutent vltra ad quid significãtis
Depoſcunt altrũ ternum/aut quartũ ad p̃eunte

¶ Hoc ſ̃bũ ſum ſũt ſ̃ba ſi les cauſa p̃nectẽtis ſuprà dict̃ acq̃rentis ꝓ̃t int̃ũ mutare cauſam poſt ſe conneꝛũ in dict̃. Theren. Vbi ſolũ dicẽdo huiꝰ ſi ſit tibi voluptati effectꝰ ſum multis admirationi/dom̃ mea patet tibi hoſpitio. Aſto tibi preſidio/natꝰ ſum mũdo deiuuatorio. Preterea aliqñ venuiſte poſtulãt aliũ dict̃ dictũs ſignatis ad q̃d: vel actũ cũ hac p̃epõne ad: vt ſum tibi vtilitatis amãde curãde vel ad famũ curandã. Therẽ. Video ola ſigna quic eſſe ad ſalutẽ. Idem. Aliqñ adiuocando amicos q̃ mihi ad hanc rẽ adſunt. Idẽ. Op' eſt vxoꝛi plusculã ſupellectile ad nuptias/hoc ſit mihi cõmodo mobiliũ/vel ad morbũ leuandũ. Aſto tibi preſideo inimicis expugnãdis: vel ad inimicos expugnãdos: q̃ hoc modo poſſunt verba cũ ſimplici dat̃uo cõſtrui.

Theren.

Theren. Idem.

Dum p̃o habeo poſitũ poſſeſſoꝛis ſibi ternum
Poſtulat/atq; rei poſſeſſe vult ſibi rectum
Infinitiuus ſibi m quando modus obſtat

¶ Hoc ſ̃bũ ſum interdũ p̃ hoc ſ̃bo habeo/es. ponit: q tunc poſſeſſor in dict̃o ponetur q res poſſeſſa in nt̃: nihil p̃ minutiũ impediatur. Terẽ. Eſt mihi aſto domi pater. habeo patrem.

Vtrgilius

Poſt ſe depoſcit verbum [illegible] datiuum
Signans congruere aut occurrere ſiue iubere
Auxilium ferre/aut inſiſtere aut famulari
Sed rogitant quartũ leuo cũ iuuo lic ſua nata.

¶ Dtiũ regũt ſ̃ba q̃cũq; ſignãtia congruere: vt cõgruo/cõcino/aſſentio/conne nio/arrideo/applaudo/aſſentior/aſſentoꝛ/adulor/blãdior. Sic̃ ſignãtia occurreꝛe vt occurro/occurſo/obuio/obuenio/interuenio/euenio/manuio: q̃ mis verba cum obuiã iuncta: vt eo/pdeo/etreo/venio/redeo/pcedo/curro/cccurro/equito progredior/egredior: obuiã tibi. ¶ Iubẽs ſignãtia iubere: vt iubeo/impero/mando/hepio/edico: quę etiã actiũ regũt. ¶ Iuẽ ſignãtia auxiliũ ferre: vt ſubuenio/ſuccurro/ſuppeto/ſuppetias fero/auxiliũ vel opẽ fero/auxilior/opitulor/patrocinor/ adminiculoꝛ adſum/preſtolum/preſidio ſum: q (vt vult perottꝰ) ꝓficio. Sz leuo q uuo cũ ſuis cõpoſitis regũt actiũ: vt leuo uuo alleuio ſubleuo eleuo releuo/adiuuo/coadiuuo/adiuuo/coadiuto pauperẽ. ¶ Dtiũ etiã regũt ſignãtia inſiſtere: vt inſiſto/incũbo/inſudo/inuigilo/inhereo/inſto/ardẽgeo/ſtudeo/aſto/aſſiſto/ſubdoꝛ ſubſiſto/operã do/animũ applico vel adũgo/inuitor. Preterea ſignãtia famulari: ſeruio/deſeruio/ſubſeruio/miniſtro/adminiſtro/ſubminiſtro/ſuggero/ſubdicio/militor/famulor/ancillor/amnicinicilor.

Perottus.

Ternum vel quartũ ſibi ſubtungi rogitabunt
Hec moderoꝛ/medicoꝛ/comitoꝛ medeoꝛ vel adulor

¶ Hec ſ̃ba moderoꝛ/medicoꝛ/comitoꝛ/moderoꝛ/q adulor tam Sulpitio q̃ Alcẽnio teſtib' regũt indifferẽter actiũ vel dtiũ.

Vult ternum verbum ſuadere placere fauere
Et parere notans/ſimul iis cõtraria ſenſu

¶ Dtiũ regũt ſ̃ba q̃cũq; ſignãtia ſuadere: vt ſuadeo/ſubſuadeo/ꝑſuadeo/diſſuadeo/cõſulo. Sic̃ ſignãtia placere: vt placeo/morẽ gero/inſeruio/ſatisfacio/gratum facio/gratificoꝛ/obſequoꝛ/gloꝛioꝛ: et his contraria: vt dubliceo/ſuccenſio/irſceoꝛ/quod etiam ablatiuum (cum pronuncio) poſtulat. ¶ Similiter ſignificantia

fauere: vt faueo/aspiro/annuo/impio/cõsulto/amicor/suffragor: ⁊ ⁊ cõtrarijs vt noceo/officio/incõmodo/impropero/inuideo/inimicor/minitor/minor/minitor/refragor/iudicor/hꝫ dare. Sũt signa parere: vt pareo/obedio/obtẽpero/acquiesco/auscultor/⁊ audio qñ p obedio sumũtur. Et ijs senũ p̃trarijs: vt resisto resto/obsisto/obsto/repugno/sisto/assulto/oppono/obsicio/aduersor/obuersor reluctor/obluctor/obnitor/renitor/nũdeor.

Offendo et ledo posit se quartum rogitabunt
Vult stomachor sextũ cũ prepolito preeunte
Et sic irascor/quod vult quandoq; datiuũ

¶ Offendo ⁊ ledo actiꝫ postulãt: vt offendi vel lesi pedẽ. Stomachor poscit ablatiuũ cũ prepõne cũ preeunte. Therẽ. 3d equidem mecũ stomachabar. Irascor regit ablatiuũ cũ prepõne. vel datiuũ: vt irascor tecũ vel tibi. Therent.

Cum quibus est iunctũ con poscũt pleraq; verba
Ternum vel sextũ cum prepolito preeunte
Hos vltra quartũ que sunt actiua reposcunt.

¶ Verba pleraq; ola ꝓpolita cũ prepõne cõ: datiuũ vl ablatiuũ cũ hac prepõne cũ postulant: vt cõgruo tibi vel tecũ/cõsentio tibi vel tecũ/ꝓgredior hosti vel cũ hoste: ⁊ ea actiua sunt vltra hãc ꝓstructionẽ regũt actiuũ: vt comparo homero vel cũ homero vergilũ.

In citra motum verbis coniuncta quibusdam
Nunc ternũ poscit/sextum nunc in preeunte

¶ Quedã hꝫ cõpolita cũ hac prepõne in citra motũ nunc cũ datiuo nũc cũ ablatiuo hac prepõne preeunte ꝓiungunt: vt mihi hasta pectori vel in pectore.

Verba ad certamen spectãtia iungito sexto
Cum sibi prelunctio/at terno hec dat sepe poeta

¶ Verba ad certamẽ pertinẽtia regũt ablatiuũ cũ hac prepõne cũ: vt certabo tecum poete tñ hmõi hꝫ datiuo sepe adiungũt. Virg. Placido ne etiã pugnabis amori. Idem. Idem. Impar cõgressus achilli.

Omne petit neutrum signans excellere ternum
Vel quartũ/⁊ sextũ cum prepolito simul ablatiuo.

¶ Omne hꝫ neutrũ signs excellentiã regit datiuũ vel actiuũ: ablatiuũ cũ vel sine prepõne vt presto/antesto/excello/pcello/prestito/ꝓpolleo/pluceo/aheo. Supernineo tibi vel te virili. Therent. Therentius.

Et poscit dominor ternum aut quartũ/preeunte
Nunc in/nunc inter/vel sextum cũ in tibi iuncto

¶ Dñor/aris regit aliqñ datiuũ. Virg. Utq; dñabitur argus. aliqñ actiũ preeunte hac prepõne in vel inter. Ouidius. Et qõ dñari in cetera possit natus homo. Virg. Inter ciuiles curas. Infelix lolii/⁊ steriles dominatur auene. Aliqñ ablatiuũ preeunte hac prepõne in. Saluũ. Fortuna in omne dominatur. Virgilius. Ouidius. Virgilius. Iuuenalis.

Acquirentis ternum/acquisiti quoq; quartũ
Actiuum impartit poscit/quartumq; aliquãdo
Acquirentis ⁊ acquisiti vult tibi sextum
Deponens et in or structuram poscit eandem

¶ Impartio actiuū regit dtiū acquirēs ⁊ actiū acdit: vt impartio tibi munus: et aliqñ regit actiū acquirēs: ⁊ abltiū acdit. Theré. Sūma salute suum gmenonem imparat gnato. Impartior aūt deponēs eodem modo cōstruitur.

¶ De constructione acculatiui.

Uerbum omne actiuū p̄e se depoſcit agentem
Rectum vel quintū/⁊ poſt se quartum patientē
Excepto inuideo ternum quod vult sibi iungi
Et poſt hunc ternū quartū quandoq; repoſcit.
Atq; interdico ternum sextumq; regente

¶ Oē verbū actiuū regit ante se ntiū vel vtiū agēte: ⁊ poſt se actiū patiēt: vt ego lego virgilii. hanc th excipitur inuideo qō dtiū regit: ⁊ aliqñ vltra dtiū actiū. Poſtianus. Inuideo olbus oia preter inuidiā. Et interdico qō dtiū ⁊ abltiū regit: vt ego interdico tibi aqua et igni.

Poſtianus.

Ad quinos sensus que ſpectāt oia verba
Queq; timere notant simul hec intelligo sentit
Expoſcunt rectū aut quintū p̄e se patientis
Et poſt se quartum depoſcunt vocis agentis.

¶ Uerba ad hoc sensus ptinētia: vt audio/video/gusto/olfacio/tāgo: ⁊ sīgnīa timoꝝ: vt timeo/metuo/formido/horreo/horresco. Sūt hec verba intelligo/sentio poſtulāt ab se ntiū vel vtiū patiēt: ⁊ poſt se actiū agēte.

Paſſiua aſſiſtunt rectum casum patientem
P̄e se vel quintū poſt se poſcunt et agentem
Sextum p̄epoſito sibi iuncto siue datiuum

¶ Oia ſtda paſſiua regūt ante se ntiū vel vtiū patiēt: ⁊ poſt se abltiū cū prepōne vel dtiū agēte: vt tu amaris a me vel mihi tidē est qō ego amo te. Et hoc mō licet mutare actiuam constructionem in paſſiuam per omnes modos et tempora: ⁊ econuerſo.

Paſſiua expoſcūt vltra patientem et agentē
Quos actiua regūt oēs iungi sibi casus

¶ Uerba paſſiua vltra agentē ⁊ patientē regūt oēs casus q̄os actiua. vt ille datur a me vel mihi tibi ad patrē: hoc est do tibi libas ad patrē.

Exulo cū vapulo veneo fioq; repoſcunt
Quā paſſiua velint constructionē sibi eandem

Dec ſtda exulo/vapulo/veneo/⁊ fio nove paſſiuoꝝ ſtructā vt abeo tevī tibi exulo

Nubo maris poſcit ternum/⁊ rectū mulieris
Infinituus ni quando sibi modus obstet.

¶ Hoc ſtdū nubo is poſtulat sp dtiū vtiū: ⁊ ntiū mulier: nisi hoc ſtdū nubo fuerit in infinitui modi: tūc enī mulier in actiō ponetur.

Nubo

Quū videoq; signat puto ternum semp agentē
Poſtulat/⁊ rectū patientē/quandoq; cernoq;

Structurā semper passiui more repoſcit

¶ Qñ hoc ſ̄bū video: ſ̄gt idē qđ puto ab postulat seruꝰ dñi dicentē: a nūꝝ patien
re: vt ego puto hanc vitā acerbā qđ ꝓ video: sic dicipōt: acerba mihi videtur hec vi
ta. Sed qñ ſ̄gt idē qđ cernor vel aſpicior more paſſiui cōſtruitur: vt abeo te vel tibi
videor. i. cernor vel aſpicior.

Pro vario ſenſu communia lingula verba
Structurā actiuam ſic paſſiuamq; repoſcūt

¶ Uerba ola cola ꝓ varietate ſ̄gtionis/nōc actiuā/nōc vero paſſiuā ſ̄structiones
ſequūtur: vt ego criminor te: vel a me vel mihi tu crīminaris.

Includunt ſenſum paſſiuum neutra venuſte
Motum que ſignant/ſic deponentia verba
Tempore preterito/ reliquis ab eo quoq; dictis

¶ Uerba neutra ⁊ deponētia motū ſignīta includunt paſſiuā ſ̄gtionē in preterito
perfecto tpe: ꝛ alius tpibus ab eo formatis. Virgi. Uenit ſumma dies. Theren. hunc Virgilius
pfecmo eſt/miſeꝛ tres abeſt. Theren.

Tranſitiua ſibi depoſcunt omnia verba
Ultra acquirentē ternū quartū quoq; vocis
Illius in quā actus verbi tranſire notatur
Ternis perſonis paſſiuentur quoq; neutra

¶ Ola ſ̄ba trāſitiua/ſiue actiua/ſiue neutra/deponentia vel cola regūt vltra dñm
acquirentē etiā actū illius dictionis in quā trāſit actꝰ ſ̄bū etiā pōt eſſe neūs ca- Virgilius
ſus ſ̄bo paſſivo: vt tot aut tibi veniā. Virg. En ḡ cōſeuimus agros. Conor tibi mul
tas/interpretor tibi virgilū. Et ea q̄ neutra ſunt poſſunt paſſiuari in tertia pſo
nis: vt aratur/arantur. bibitur/bibuntur.

Interdum poſcunt quartū ſibi neutra ſoluta
Ui alterius verbi intellecti/aut prepoſitiue
Quartus in aduerbiū/vel qñ ſit reſolutus
Siue figurate petitat quod ſermo ſolutus

¶ Uerba neutra quatuor modis actiꝰ regūt. Primo modo ꝓ ſubſidio alterꝰ verbi Virgilius.
intellecti. Virg. Formoſum paſtor corido ardebat alexim: hoc eſt ardēdo amabat.
Scdo mō ꝓ prepōne intellecta: vt cōmiſta paueſco. i. ꝓpter cōmiſta. Tertio mō per
mutationē acti in aduerbiū. Juuenalis. Que curuis ſimulāt et bachanalia vivunt. Juuenalis.
hoc eſt bachanaliter. Quarto modo ꝓ figurā ſyneccdochen: vt doleo caput. Quem
loquēdi modū orator refugit in ſolutā oratione. Nā dicendū eſt caput dolet.

Expoſcunt quartū cōformis ſignificati
Cuncta ſibi (quāuis neutralia) pleraq; verba

¶ Ola ferme ſ̄ba (quāuis neutralia ſint) poſſunt regere actiū casum cōformis ſ̄gti:
vt apō Ennū. Hec certamina tanta canam. Idē. Hec magna quidē certamē certauimus.
Ille grauem ſeruit ſeruitutē qui alium vitiis ſeruū habet. Hec aſcenſius Auguſti
nus dattus.

Poſtulo poſco peto doceo rogo flagito celo
Exuo cum veſtit moneo induo calceo cingo

Obsecrat obtestor cum exoro interrogat ezo
Hortor cum natis geminos poscunt sibi quartos
¶ Hec ſm a poſulo poſco cū alijs ſupra memoratis duplicē actiū regere poſſūt: vt poſulo te venias.
Que rogitare notant crebro magis atq; venuste
Expoſcunt quartū rogitati/ illius et vnde
Depoſcis quicq; ſextum cum prepoſitiuo
¶ Uerba que rogitare ſignt vſitate et venuſte regūt actiū et rogitate: ⁊ ablatiū cū prepōne illi⁹ rei vnde rogitatur aliqd: vt poſulo venia abs te.
Uerbum ornare notans vel denudare requirit
Ornati quartū per quā pulchre/atq; rei qua
Ornatur quicq; ſextum ſine prepoſitiuo
¶ Uerba ſignifica ornare vel exuere regūt actiū rei ornate ⁊ ablatiū ſine prepōne illius rei q̄ ornatur aliqd: vt orno domū floribꝫ/veſtio te purpura/manus me diſſo/cingo me gladio/calceo pedes cothurnis/velo vel tego domū later̄e culmis vel ſtramine/ſterno aream ſirpis/exuo humerū pallio/denudo corpus veſtibus.

Celo vult binos quartos/vel ſub vice quarti
Alterius ſextum cum prepoſito preeunte
Perſone et ternū ſibi iungi vult aliquando
¶ Hec ſm celo regit aliqñ duos actōes vt apud therentiū. Ea ne me celet cōſtetſo ci filiū. Aliqñ loco alterius actī regit ablatiū cū prepōne: vt celo te de hac re: vel celo hanc rē de te. Et qñq; regit dtiū ꝓ ſono: vt celo tibi dolū. (Therent. iii.
Ternum cum quarto poſcunt reſpondeo mitto
Addicio ſcribo verbū omne loqui quoq; ſignās
Interdum quartum cū prepoſito ad vice terni
Hos vltra poſcunt ternū aut quartū ad preeunte
Compello appello fit conuenio alloquor affor
Atq; interpello quartum ſolum rogitabunt
¶ Dtiū ⁊ actiū poſcūt hec ſm reſpōdeo/mitto/addicio/ſcribo: ⁊ nō ſm ſignificādi/ vt loquor/dico/aio/memoro/ꝑhibeo facere/ſm̄ pterre/efferre/narro: vt nullū verbū mihi rhādit/miſit/addecit/ſcripſit/vel locutus eſt. Et loco dti interdū poſſunt actiū cū hac prepōne ad. Et vltra hanc cōſtructionē pōt habere alterū dtiū vel actiū ad pueſicta dictionis ſignificatū ad q̄d (vt ſupius eſt dictū) vt nullū ſm̄ mihi vt ad me reſpōdit vel locut⁹ eſt. ꝓpōito vel ad ꝓpoſitū. Dec tū appello/appello/conuenio/alloquor/affor/interpello ſolū actiū regūt: vt appello/appello/conuenio/interpello/alloquor/affor te: de cōfero colloquor/ꝑfabulor ⁊ ceteris inperſ⁹ dictū eſt.
Vult auferre notans verbū ablatū ſibi quartū
Illius de quo quicq; auferetur quoq; ternum
Pro terno interdū ſextum cum prepoſitiuo
¶ Uerbum ſignūs auferre poſtulat actiū rei ablāte et dtiū illius vnde auferetur aliq̄ vt aufero/rapio/abripio/ꝑripio/gripio/ꝑripio/furripio/adimo/demo/ſub

tico/subtego/subtraho/detraho/furor/præsto: tibi vehi. Et interdū loco dei ponitur ablatiui cū præpone. Theren. Ex crimine hoc antiphonē eripiā. Cicero 1do. ad. Therentiā. Cicero
epistolarū. Ego ūm prouincia detrahere de tua fama ḋcḣ cogitassem.

Cum natis prīuo spolio fraudo abdicat ozbo
Abrogat expello viduo exheredo reposcunt.
Abs quo prīuatur quiq̄ illius sibi quartum.
Prīuati et sextum semper sine prepositiuo

¶ Hec/hēa primo/spolio/fraudo cū cōpositis: vt deprimo/supprimo/expolio/dispolio/defraudo. Sīc abdico/ozbo/abrogo/expello/viduo/exheredo regūt actiuū illi⁹ rei vnde prīuatur aliq̄d: ablatiuū sine præpone illi⁹ rei q̄ prīuatur: vt primo te rebus.

Pono fero capio cum pre post ante reposcunt
Quartum cū terno/sic actiua omnia ferme
Cum pre et subiuncta/at soli terno dato neutra

¶ Hec/hēa pono/fero q capio cū præpost/aut ante regūt actiuū q dtiuū: vt præpono/præfero/postpono/postfero/antepono/antefero/antecapio libertatē diuitus. Sīc actiua pleraq̄ alia cōposita cū præ vel sub cōstruunt: vt præscribo/præstituo/præfinio/prædico/præfigo/præparo/cum aliis subdico/subtego/subtrico/suppono/subtiterno/subdo/subungo: cū multis aliis. Theren. Tute his rebus finem īpscripsisti pater. Theren.
Eadem therea m huic rei præficimus. Eād. Et recta subduxisti nobis. Eād. Qui hunc Eadem.
supposuit nobis.

Admoneo quartū poscit post se ⁊ genitiuū
Aut ablatiuum de prepolito preeunte

Admoneo regit actiuū/gtiū/vel ablatiuū cū ppōne: vt admoneo te huius rei vt de hac re

Accusare notans verbū/aut dānare reposcit
Quartum accusati vel dāpnati et genitiuum
Siue ablatiuū cū prepolito simul ablq̄
Criminis aut pene/at sextum cū sunt sine finis
Adiectiuozum cum vel sine prepositiuo
Exceptis tanti pluris quanti atq̄ minozis
Cum natis semper que ponentur genitiuo.

¶ Verba significatia accusare vel dānare regūt accūm accusati vel dānati: ⁊ gtiū vel ablatiuū cū vel sine præpone. Criminis aut pene: vt accusare hūc potes furti/furto/vel de furto/dānari hūc vniuersę pecunię/vniuersa pecunia/vel de vniuersa pecunia. Vallana. Vallana.
hec valla. Anno. Sed nequaq̄ tm relictū est quante summe dānatus fuerat. Anno
Sz huiusmodi/hēa postulāt semp ablatiuū cū vel sine præpone olim adiectmorū cum sine subiūctis ponūtur: exceptis illis. Tanti/quanti pluris/⁊ minoris: cū cōpositis ḋ semper gtō (cū sunt sine subiunctis) ponuntur: vt accusare hunc potes furti vel sacrilegii vel vtroq̄ vt de vtroq̄. Amboꝝ vel de amboꝝ/nō aūt vtriusq̄ vel amborum.

Ad prezium spectans verbum prezii rogitabit
Cum natis (cū sunt sine finis) que genitiuo
Sextum/sed dēptis tm quātū minus ⁊ plus.

Ponentur sed cum kiris sexto/tamen illa
Tantidem pluris semper pone in genitiuo.

¶ Uerba ad pretiū pertētia: vt emo/vēdo/sto/valeo/loco/cōducere: do p vēdo regūt ablm̄ rei significatis pretiū/siue pretiū certū sit siue incertū his quatuor exceptis tantū/quantū/minus et plus cū suis cōpositis: vt tantulis/tātidē/tāticunq; quātulis/quātidē/quanticūq; q̄ sine subsīā tiuo in gīō poni debēt. Sed cū subsīātiuis in ablō pteter tantidē et pluris que ablō carēt. Et lz Sallustius scribat pluris pretii q̄ Therentius quātius pretii. hic tñ loquēdi mod⁹ nō vsitatur apud oratores. Virg. Uendidit hic auro patriā. Therē. Minis viginti tu eā emisti. Ualerius. Ma quo vbiq; precio virtus estimat. Theren. Redimas te captū quē queas minimo. Plaut⁹. Quāti eā emit vdi. Cicero. In licitatore pot⁹ pona: cū illud minoris venieat. Idem. Quo ne pluris emerem.

Sallustius. Therentius. Virgilius. Ualerius Plautus.

Estimo cum pendo facio genitum sibi poscunt
Tantus cum quantus sic magnus maximus & plus
Plurimus et paruus minus ac minim⁹ nihilumq;
Cum natis istis addas nauci quoq; flocci

¶ Hec ꝺba estimo/pēdo/facio: regūt gen̄ istorū nolim superl⁹ memorator⁹ cū cōpositis: vt tanti estimo/pēdo vel facio/magni/parui/minimi/pluris minoris/pluris nihili facio/pēdo vel estimo/nauci/flocci/nihili pendo.

Quartum cum sexto poscunt pleo fertio nata
Uel genitū interdū (quod rarius est) vice sexti
Totius est sextum poscunt cum prepositiuo

¶ Cōposita ab his verbis pleo et fertio: vt cōpleo/expleo/impleo/oppleo/repleo/suppletio/refertio/infertio/suffertio regūt actiū vel ablm̄. Virg implentq; clamore vias. Sallust⁹. Sylla ora suo diutius expleuit. Idē. Incipit pmū vti veteres amicos muneribꝰ replere. Ualla. Referti apotheca vino. Et aliq̄n loco ablti regūt gen̄ (lz rarī⁹) Virg. Impleturq; veteres bacchi. Et vltra hāc ꝓstructionē regūt etiā ablm̄ cū prepōne totꝰ: vt impleui viceū de anno/de rnio hec vallēsio.

Virgilius Sallustius. Ualla. Virgilius

Pascere que signant cum magnifico beo dico
Munero cū digno: quartū et sextū sibi poscunt

¶ Uerba significātia pascere: vt pasco/alo/nutrio/cibo/poto/lacto/saturo/satio/reficio/refocillo/educo/tollo. Sūt magnifico/beo/dito/munero/digno: regūt actiū & ablm̄: vt pasco gregē herba.

Soluere que signant vel amere vel remouere.
Uel cohibere petunt post se iungi omnia verba
Quartum cū sexto cum prepolito precunte.

¶ Actiū & ablm̄ cū prepōne regūt oīa ꝺba significātia solnere: vt soluo/libero/redimo/exuo/expedio/euolno/eruo. rē. Sūt significātia sumere: vt sumo/suscipio/accipio/recipio/audio/disco/intelligo rē. Itē significātia remouere: vt semouco/discedo/abeo/migro/emigro/recedo/separo/segrego/diuido/diuello/diuīgo/dilacero/dirupo/pficisco: rē. Et significātia cohibere: vt cohibeo/cōtineo/teneo/cohercreo/cōpesco/vitabeuito/arceo/abigo. rē.

Abstineo quartum petit illius abstineas quod
Sextū a quo abstineas cū vel sine prepositiuo.

Et vice vult sexti (quod rarius est) genitiuū

¶ Abstineo regit actiū illi⁹ rei quā abstineas ⁊ ablatiū cū vltro prepōne illi⁹ rei a ꝙ abstineas. Et aliquīs rarius loco ablti regit gtiū. Cicero in epistolis. Ego q̄ oīs tres facile abstinerē a beta ⁊ malua decept⁹ sum. Idē. Benefici cū est qđ abstinuerit a nephādo scelere. Horatius. Vox vbi lusit abstinuitq; dixit rarum. Cicero. Idem Horatius.

Cum substantiuū (sibi concomitāte relato)

Ī nullo regitur: sub eodem pone soluto

Illud tunc casu/cum concomitante relato

¶ Cū substantiuū (cōcomitāte relato) a nulla dictione regitur/tūc illud substātiuū in eodē casu cū relatiuo comitāte absolute ponetur. Propheta. Virga tua ⁊ baculus tuus ipsa me cōsolata sunt. Virga est hic ntūs absolut⁹. Exemplū de gtō absoluto. Imperiti et dignitatis furca est eorū gloria. Idē dtō. Virtuti ⁊ eruditioni spretus fuisti deus⁹. Idē actō. Masculū ⁊ femīnā creauit eos. Idē vctō latis liquit. Idē ablō. Pace et vnitate semp uos delector.

¶ De constructione ablatiui.

Sextū vult verbū fungor fruor et careo vtor

Delector potior quod rerū vult genitiuū

Fungor cum potior veteres quarto tribuebant

Vult scateo sextum sibi iungi vel genitiuū

¶ Ablīm regit hec vba vescor/fungor/cū ceteris superi⁹ dictis. Virg. Vtilis enim vsus. Virgilius.
Vescimur mdt: potior interdū gtiū pluralē hui⁹ nolis res sibi ptūgit. Cicero. Rerum Cicero
potiri volūt. Sitr hec vba ‘fungor et potior cū actō apud veteres cōstructa regies. Theren.
Therē. Tute tuor officia fungere. Idē. Miserū est oīm ego capio hic potitur gaudia Sallust.
Et hoc verbū scateo regit ablīm vel gtiū: vt scatet vermib⁹. Sallu⁹. Iratq; multebri ꝙ diem perq; noctē scatebat.

Sexto ponetur signans tempus spacium vel Nomen/vel quarto quando grecos imitamur

Cū ablō vel actō.

Si non sit recti casus aliter vel regatur

¶ Nomē signās tēp⁹ vel spatiū si nō sit nūs casus vbo aut aliorum regal⁹ ponetur in ablō: vel si grecos imitemur in actō (autore valla) Virg. Hic ter hac mecū poterit requiescere nocte. Idē. Noctes atq; dies patet atri ianua ditis. Valla. Virgilius.

Mobile vel verbum sextū sine prepōsito vult

Instrumentalis/sic formalis quoq; casus.

¶ Nola adiectiua ⁊ vba regūt ablīm casum sine prepōne dictionis signīs casum instrumentalē vel formalē. Instrumentalē. Ouid⁹. Saucia vomerib⁹ p se dabat ola tellus. Virg. Insequitur tū lamq; manu tenet ⁊ premit hasta. Formalē vt cāto alta voce/recito prolatione vulci/his verbis affatur amicum. Quo ore id loquar. Ouidius. Virgilius.
Qua rēne emisti. Qua audatia id fecisti. Quo infortunio id fit. Therē. En pacto et gnati vitā ⁊ pātū meū cognosces. Idē. hoc dau⁹ factū est cōsilio ⁊ dolis cū mille aliis. Virg. Captamus dyre: vt quondā vteq; cruento puluere. Ouid⁹. Antra luce ꝑit emittentq; horrida tabe. Inquitur vt glacies incerto saucia sole. Therentius. Ouidius

Mobile vel verbum sextū sine prepōsito vult

Causle finalis/vel sextum pro precunte

Vel quartum cum prepōsito ob propter ve precūte.

¶ Nota adiectiua ꝙ ꝟba regũt ablatiꝫ sine prepõne causaliaꝫ aliqñ ablatiꝫ cum hac prepõne pro. Aliqñ vero actiꝫ precunte hac prepõne ob vel ꝓpter: vt auarus olim laborũ est patiens: vel ob labores patitur lucro/ꝓ lucro: vel ob aut ꝓpter lucrũ. Theren. Ea gratia id feci vos vt pertętarẽ. Idẽ. Sapiũtiſſi ꝓ maleficio beneficiũ summũ noluit reddere. Idẽ. ſi ꝓpter amorẽ nolit: ea primũ ab eo anno aduersa ęda est miuris.

Ther ex Idem

Mobile vel verbum sextum cause efficientis
Vult sine prepolito/aut sextum cum prepolitiuo
Interdum quartum per ob aut propter sibi iuncto

¶ Nola adiectiua ꝙ ꝟba dictionis ſignis cãm efficientẽ ablatiꝫ ſine prepõne. Aliqñ ablatiꝫ cũ prepõne. Aliqñ aũt actiꝫ cũ hac prepõne p/ob/ vel ꝓpter: vt ſum triſtis vel tradꝰ dolore/ꝫ dolore/vel ꝓ aut ꝓpter doloꝛẽ. Sũ pallidꝰ vel palleo timore/ꝓ timore/vel ꝓ aut ꝓpter timoꝛẽ. Theren. Alias laſſus cura ꝙ cõfectꝰ ſtupet. Idẽ. Lingua heret metu. Idẽ. Pre gaudio nõ ſum apud me. Idẽ. Laborate dolore atq; er hac ſollicita eſt dic. Idẽ. Reuer: tor meſtus pre egritudine aſſidua. Idẽ. Subtriſtis ſed nihil ꝓpter hanc rem:.

Theren⁹ tus

Mobile vel verbũ vult cauſe materialis
De qua fit quicq; ſextum cum prepolitiuo
Cum qua fit quicq; ſextum ſine prepolitiuo

¶ Nola adiectiua ꝙ ꝟba regũt dictionis ſignis cauſam materialẽ (de qua aliqñ fit) ablatiꝫ cũ prepõne: vt hec domꝰ cõſtat ex ligno ꝙ lapide. Virg. Crathere ex auro ſolidi. Regũt etiã dictiones ſignes cauſam materialẽ (cũ ꝫ aliqñ fit) ablatiꝫ ſine prepõne: vt paries fit albꝰ vel dealbatur calce/domꝰ cõtegitur later e/ſtramine/calamo. Virg. Cõgeſtũ ceſpite culmẽ. Idem. Cumin thus molliq; paras imponere mensę. Idem. Sectaq; intexant abiete coſtas.

Virgilius. Virgilius.]

Sexto ponetur iuncto ſibi prepolito cum
Dictio qua cõiunctio/concomitans be notatur

¶ Oia dictio ſignis ꝓiunctionẽ vel ꝓcomitantiã ponetur in ablatiꝫ caſu hãc prepõne cũ ſemp precunte (autore valla) vt ſuſcepi eũ cũ honore/ſuſcribis eũ locupletate/loquitur cũ affabilitate/fui negociolus cũ hoſpite. Theren. Murũ ego turpiter me dedam cum hoc meo decrepito.

Valla. Theren.

Deſino et ceſſo ſextum cum prepolitiuo.
Poſcunt ſiue modũ infinitiuũ vice ſexti.

¶ Deſino et ceſſo poſtulant ablatiꝫ cũ prepõne vel loco abiti infinitiuũ modi: vt deſino vel ceſſo ab amore vel amare.

¶ De verbis ꝓ varietate ſignificationis diuerſe conſtructionis.

Verba recipꝛoca ſunt hec deficit affluo habundo
Et pre ſe poſcunt rectum/poſt ſe quoq; ſextum
Que rectũ in ternum calum mutare aliquando
Et ſextum in rectũ ſtructura recipꝛoca poſcit.

¶ Hec ꝟba deficio affluo habundo: ſunt verba recipꝛoca et regunt ante ſe nomina

tuū et posit se ablatiū/quē nūm aliqñ in dām ⁊ ablatiū in nūm g reciproca ꝓstructione
cōuerti pōt: vt ego deficio nūmo / ⁊ nūmi deficiūt mihi: ego affino diuitijs/⁊ diuitie affluunt mihi.

Deficio quartum rogitat cum desero signat
Quando discedo sextum cum prepositiuo.

¶ Deficio qñ sigt desero regit actiū. vt apud Therē. Nō te deficiā. Sed qñ sigt ab alicuꝰ ducu discedere(autore valla) regit ablatiū cū prepōne: vt sabini defecere a ro manis. Therens. Valla.

Prosequor afficio quartum et sextum sibi poscūt
Et sensum sumunt/ex oppositis sibi sertis

¶ Hec ꝟba ꝓsequor ⁊ afficio regūt actiū ⁊ ablatiū: ⁊ ex appositis ablis sigta diuersa sortiuntur vt prosequor te amore. i. amo te/prosequor te odio. i. odio te/afficio te honore. i. honoro te/afficio te vituperio. i. vitupero te.

Hec timeo metuo caueo poscunt sibi ternū
Quartum vel sextum cū prepositō veluti quū
Dico tibi timeo/vereor mala ne tibi fiant
Dicens te timeo / vereor mala ne mihi fatis
Abs te sed timeo/per te mihi ne mala fiant

¶ Hec ꝟba timeo/metuo/caueo ꝓ diuersa signdi ratione regūt nūc dām nūc actiū nūc ablatiū cū prepōne: vt cū dico. Timeo tibi: vereor ne tanq̄ amico tibi mala fiāt Dicēs timeo te vereor ne tanq̄ inimico mala inferas mihi. Et dicēs. Timeo abs te vereor ne per te tanq̄ ꝙ aduersariū mala inferāt mihi.

Auribus intendo signant quum auscultat ⁊ audit
Exposcunt quartū/sed quum parere datiuū.

¶ Auscultō ⁊ audio qñ auribꝰ intēdere signt regūt actiū: vt audi vel ausculta patres. Qñ aūt idē qđ parere regūt dām: vt audio vel ausculto tibi. Plautꝰ in captiuis. Duo haud audiebat facto.

Vult pro promittit recipit ternum quoq; quartum
Pro accipio quartū et sextum cum prepositiuo.

¶ Recipio qñ sumitur ꝓ promitto regit dām et actiū: vt nihil recepi tibi/ad nō respōsa perstabo. Qñ aūt sumitur ꝓ accipio regit actiū ablatiū cū prepōne: vt latteras abs te recepi.

Accedo addor vult acquirentis sibi ternum
Atq; acquisiti quartū simul ad preeunte
Ternum acquisiti quandoq; dari sibi poscit
Accedo aggredior signans poscit sibi quartum.
Aduenio signans quartū petit ad preeunte

¶ Accedo aliqñ sigt idē qđ addor ⁊ tūc regit dām acētis ⁊ actiū cū hac prepōne ad acōsiti. Theren. Ad hec mala hoc mihi accedit. etiā aliqñ regit dām acquisiti. Quintilianꝰ. Atq; vt accedat dolori meo cumulus/quē hoc facit vxor mea est: aliqñ sigt aggredior: tūc postulat actiū (autore valla) Aliqñ sigt aduenio ⁊ tūc regit actiū cū hac prepōne ad. Theren. Accedē ad ignē hunc. Therentius. Quintilianus. Valla. Therentius

Reddo quum facio signat quartū sibi poscit
Ternum cum quarto/quum trado restituo be

¶ Reddo signs idē qđ facio regit actiū. Therē. Reddā eā tam atrā q̄ carbo eſt: qđ ſigt idē qđ trādo vel reſtituo regit dtiū ⁊ actiū. Therē. Cupio eā abducere vt eam ſuis reddam.

Impono signās fallo ternum sibi solum
Vult sed pono super ternum quartumq; reposcit

¶ Impono ſigns idē qđ fallo regit dtiū ſolū: vt impoſuiſti nobis. i. fefelliſti. Et qđ ſigt ſuppoſere regit dtiū ⁊ actiū: vt impone mihi q̄dus oneris.

Comparo cōsilio vel emo signans sibi ternum
Cū quarto poscit: quando equiparo cogitabit
Quartū cum terno vel sertū cū præeunte

¶ Cōparo ſigns idē qđ q̄ſito vel emo regit dtiū vel actiū: ſigns idē qđ eq̄paro regit actiū ⁊ dtiū vel ablm cū hac prepōne cū (autore valla) vt cōparaſti tibi magnā laudē. Cōparaui mihi neceſſaria/cōparo te illi et cum illo

Valla.

Commendo signans fidei cōmittere poscit
Quartum cū terno/cōmendo laudoq; signans
Exposcit binos quartos: sed apud mediante

¶ Cōmendo ſigns fidei cōmittere regit dtiū ⁊ actiū. Virg. Sacra ſuo tibi cōmendat troia penates. Cicero. Sic cū tibi cōmendo. Digns aliquē laudare regit duos actōs hac prepōne apud mediante. Valla. ꝑmendo te regi. i. cōmitto. Cōmendo te apud regem. i. laudo.

Virgilius. Cicero. Valla.

Conduco signans prosum poscit sibi ternum
Sed quartum poscit quum nūmis mutuo signat.

¶ Cōduco ſigns idē qđ ꝓſum vel vtile ſum regit dtiū. Et qđ ſigt mutare nummos vel conductū capere regit actiū: vt hoc cōducit cerebro/cōduxi hanc domū/conduxi ſeruū/cōduxi equū.

Incumbo signans operam do pectore toto
Id corpus quando transfertur vult sibi ternū
Atq; animū quartū nunc in nunc ad præeunte

¶ Incūbo ſigns alicui rei toto cōatu mētēre ſiue operā dare ſi ad corp⁹ trāſferatur regit dtiū. Virg. Incūbite remis. Si trāſferatur ad alīa regit actiū cū i vel ad præpte. Cicero. Ad hec prēdia ſe ſtudia incūbūt. hec valla.

Voces duplas maledico (carpere quando
Signant) ⁊ laudo benedico iungito terno
Litterulis sacris maledico quū male signat
Opto. sic benedico precor quando bene signat
Nūc cōstructa leges cū terno: nūc quoq; quarto

¶ Bene dico duple dictiones ſignātes laudare/male dico ſignātes carpere (vt ſcribit valla) dtiū regūt/Therey. Neſcis cui male dicis viro. Sellust. de nocētibus atticis. Indigniſſimum eum arbitror cui a bonis viris non bene dicatur, Sed in ſacris

Valla. Therentius Sallust.

litteris. Benedico idē est qđ bene precor: & maledico idē qđ male precor. Aliqñ cuꝫ deō aliqñ a ūt cū actō ꝓstructa legitur. Propheta in psalmo. Benedic ꝙ ia mea dño Daniel
Jdē alibi. benedicat nos deus.

Opto ꝓcoꝛ iuncto bene vel male iungito terno
Quarto deuouco/cum deꝓcoꝛ execroꝛ addas

¶ Opto ꝙ precor: cū bene vel male ꝓiecta regit dtiū: deuouco aūt deꝓcoꝛ & execroꝛ actiū regit: vt dño opto vel precor tibi/male opto vel precor tibi. Quib. Thesia de- Ouidius
uouit qui te dimittere nollet. Jdē. Sepe precor mortē: mortē quoq; deprecor idem. Sallust⁹
& alu. Plebs cat'linę consilia execrari.

Ternum cū quarto dono poscit dare signans
Quartum cū terto quum munero signficabit

¶ Dono sīgns idē qđ do/das. regit dtiū et actiū: vt dono tibi munus. qñ sīgt idem
qđ munero regit actiū & ablatiū: vt dono de munere.

Cōuenio poscit quū cōgruo signficabit
Ternum vel sextū cum ꝓpositio ꝓcunte
Jnter ꝓeiuncto quartū poscitq; aliquādo
Colloquar: ac signans quartū poscit sibi casum

¶ Cōuenio sīgns idē qđ cōgruo regit dtiū vel ablatiū hac ꝓpōne cū ꝓcedēte: vt eō
uenio tibi vel tecū. Et inser cū actiū cū hac ꝓpōne inter: vt hoc cōuenit inter nos.
Sed qñ sīgt idē qđ colloquor: regit actiū sine ꝓpōne. Theren. Ibo ad forū vt pā- Theren.
philus mecū veniat.

Consulo ꝓuideo signans simul auxiliari.
Vel dare consiliū quartum ternūq; reposcit
Jnterdū loco terni quartum ꝓcunte
Consulo consiliū peto signans vult sibi quartū
Atq; ablatiuū cū ꝓpositio ꝓcunte

¶ Cōsulo sīgns idē qđ ꝓuideo/auxiliaꝛ/vel ꝛsiliū do regit actiū & dtiū: vt hoc tibi Cicero.
cōsulo. i. consiliū do. Cice. Cōsule valitudini. i. ꝓuide. Et interdū regit loco dti actiū Therentius
cū hac ꝓpōne in. Theren. Pchime illuc ire te atq; in illū consulis. Sed cōsulo sīgns Sallustius.
cōsiliū peto regit actiū et ablatiū cū ꝓpōne de. Sallustius. Cōsul alb⁹ senatū de
fedele cōsulebat.

Do tribuo signans ternū poscit quoq; quartū
Sed mitto signans per quē quid mittitur eius
Vult ternū atq; rei mittē quartū simul ad quē
Et missum quicq̄ quartū petit ad ꝓcunte.

¶ Do/das. sīgns idē qđ tribuo regit dtiū & actiū: vt do tibi mun⁹. Sīgns idē quod
mitto regit dtiū & ē qđ aliqđ mittitur: & actiū rei mittē: & alterū actiū cū hac ꝓ-
pōne ad & ad qđ mittitur ꝛcīt: vt do tibi fas ad patrē.

Jncessit signans subiit poscit sibi ternum
Aggredior quē q̄ male vult quartū quoq; sextū. Uallę

¶ Jncessit qđ sīgt idē qđ subiit regit dtiū: vt apud vallā. Jncessit mihi cupiditas. i.
subiit. Et aliqñ sīgt aggredior qđ offendor: puto tūc regit actiū & ablatiū. vt incessit me cupiditas.

Vult ternum solum vaco significãs operã do
Sed careo signans sertum sine prepositiuo
Sum vacuus serto cum prepósito a preeunte
Est vacuũ signans impersonale vacatq̃
Et poscit ternũ casum pre se vice recti.

¶ Vaco/as. signo dare operã regit solũ dtiũ: vt vaco labori. Signo careo regit ablatiuũ sine prepõne: vt vaco culpa. Signo vacuũ esse regit ablatiũ cũ prepõne. Plinius minor in epistolis. Quũ a scribẽdo vacaret. Interdũ est impersonale: regit est vacuũ: re tũc regit dtiũ loco utri: vt iam nõ vacat mihi scribere.

Plinius minor

Re ipsa perficio signans presto exhibeo do
Extollo ternum cũ quarto vult sibi iungi
Excello poscit ternũ sertumq̃ aliquã.

¶ Presto signo re ipsa perficere/exhibere/dare/vel excellere: regit dtiũ actiũ. Cicero. Tu tale tenobis pstare debes vt dignꝰ nostra pmẽdatione videare. Plinius minor. Plura hic mihi presentit q̃ parẽtes. Salusti. Oẽs homines q̃ sese pstare studẽt ceteris animãtibꝰ. Regit etiã aliqñ ablatiũ. Therẽ. Sapientia lõge mihi prestat.

Cicero.
Plinius minor
Salustius.
Therẽ.

Verbero/scindo neco signans cedo sibi quartũ
Exposcit/signat sed quando locũ dare ternum

¶ Cedo signo idẽ qõ verbero/scindo vel neco poscit actiũ: vt cedo seruũ/cedo ramos cedo victimã: q̃ qñ sit dare locũ poscit dtiũ. Virg. soli tibi credit amitas. i. dat locũ

Virgilius

Iniuriã vlciscor signans vult vindico quartũ
Crispus et vt scripsit quartũ petit in sibi iuncto
Atq̃ malo tueor quartũ et sertum ab preeunte
Illero quũ signat quartum vult in preeunte.

¶ Vindico (autore valla) sigñ vlciscor quoties iniuriã pstumeliamq̃ illatã punio/et regit actiũ: vt hanc iniuriã vindicabo. i. vlciscar vel punĩã. Interdũ regit actiũ cum hac prepõne in: vt apud Salu. Septꝰ vindicatũ est in eos q̃ contra imperiũ in hostes pugnauerãt. Interdũ vindico. i. q̃ ab iniuria pstumelia ve/sine iactura faciẽda defendo: re tũc regit actiũ vel ablatiũ cũ prepõne. Cicero p marcello. Nobilissimãq̃ famã liã q̃ ad pauco redactã pene ab interitu vindicasti. Idẽ de senectute: re est senectꝰ natura loquatior: ne ab oibꝰ eã vitia vindicare videar. Aliqñ sigñ asserere maxime cũ sigñtur cũ hoc nole libertas vel seruitus re regit actiũ pretuncta hac prepõne in. Vñ (vt idẽ valla mõt) dicimꝰ vindicare in libertatẽ/aut in seruitutẽ: quasi asserere in libertatẽ aut in seruitutẽ: nõ vt quidã volũt vẽdicare. Salustꝰ. Cõsidero q̃ condicio sit futura/in nos metipsos in libertatẽ vindicemus.

Salustius.
Cicero.
Idem
Sulpitius.

Vult parco faueo ternum pro seruoq̃ quartũ

¶ Parco signo fauere regit dtiũ. Therẽ. Tandẽ aliquando tuũ tibi parce. Aliqñ sigñ seruare (re pmonia) re regit actiũ. The. qõ libere pnunciatim ppercit miser id vniuersum arripiet.

Therẽ.

Aspico signans faueo ternum rogitabit
Incũbo vel peruenio quartum ad preeunte
Inq̃ vice quarti poscit quandoq̃ datiuum

¶ Aspero signo idẽ qõ faueo regit dtiũ. Virg. Aspirat primo fortuna labori. Ouidꝰ. Corpora dũ cepta aspirate meo. Aliqñ sigñ idẽ qõ incũbo: i quasi toto spiritu me-

Virgilius
Ouidius

tēmus sum: ꝙ idē qđ accēdo aut perueniō: ꝙ tis ſignificatiuus, regit actiū pticipiū hac
prepone ad. Stpontm°. Scipio aspirat ad consulatū. l. consulatū toto conamine pe
tit. Cicero. Nonnunq; ad curiā aspirauit. Regit etiā loco actiui (rarius) dtiū. Salu. Cicero.
Si qua ratione preclaris magistratib° aspirasset. Saluſtius.

Adsum sum ꝓsens sextum vult in ꝓceunte
Vel ternū ꝓsum ternū: venio quoq; nullū

¶ Adsum ſignus idem qđ ꝓſus sum regit dtiū vel ablatiū: vt affuit comitiis vel in co
mitiis. ſignus ꝓsum vel auxiliot regit ſolū dtiū. Theren. Volo adesse vobis in hac Theren.
turba. Signus venio nullū casum regit. Virg. huc adeso formoſe. tē. Virgilius.

Disco haud sum ꝓsto / sextū simul a petit absum.

¶ Absum ſignus idē qđ disco vel nō sum ꝓsto regit ablatiū cū hac prepone a ꝓtin
te. Therē. q̄ longe abest a mari. Cice. Ego te a nobis abfuiſſe doleo. Therentius
Cicero.

Desum deficio ternum vult deficientis
Defectus rectum: in infinitus modus obstet

¶ Desum ſignus deficio regit dtiū deficientis ꝙ ntiū defect° vel illi°rei q̄ deficit. The
ren. Nihil cū eſt: nihil mihi deeſt tū. Zt dicendus aliqñ vertitur in actiū per exclusio- Therentus.
nē ꝓpriētatis q̄: vt nullā rē mihi deeſſe ſpero.

Insum vult ternū sextū simul in ꝓceunte

¶ Insum regit dtiū vel ablatiū cū hac prepone in ꝓcēte. Therē. Seueritas meū Theren.
in vultu. Quintilianus. Sed natura ipsis aras merit. Quintilianus.

Intersum ꝓsens sum vult sextum in ꝓceunte
Aut ternum: disco vel sextum a vel ab ꝓceunte
Et quartum iūcto ad: ꝓpo differt vultq; datiuū
Vel quartū ꝓciuncta inter sextum a quoq; iuncta.

¶ Interſum ſignus idē qđ ꝓſus sum regit dtiū vel ablatiū cū hac prepone in ꝓcincta
Cicero. Scepe inſum q̄relis meoꝝ equaliū. Signus idē qđ diſto regit ablatiū cū pre
pone a vel ab: vt ab hac vrbe ad mare viginti miliaria interſunt. Signus idē quod Cicero
differo regit dtiū. The. Stulto intelligēs qđ interſit. Aliqñ actiū cū inf. Cice. Inf holez
abelluā interſt. Aliqñ ablatiū cū hac prepone a vl ab ꝓceūte: vt altero paſſū interest. Cicero.

Confero conuenio signans quartum ubi poscit
Cum iuncto et sextum vel quartum inter ꝓceunte
Ascribo signans duplicē quartū in mediante
Comparo vult quartū ternum aut sextū ꝓceunte
Cum dono ternum ꝙ quartum dice terni
Quartū in ꝓciuncto ꝓsum ternū in quoq; quartū
Me te se nos vos illi iunctis notat ire.

¶ Cōfero ſignus cōuenio regit actiū et ablatiū hac ꝓpone cū ꝓcincta: vt cōtulit mul
ta cū eo. Aliqñ actiū cū inter: vt cōferebam° multa inter nos. Signus ascribo regit
duplicē actiū mediāte l. Therē. In me oēm ꝓfert culpā. Signus cōparo regit actiū Theren.
ꝙ dtiū vel ablatiū cū hac prepone cū ꝓceūte: vt cōparo te illi vel cū illo. Signus dono
regit dtiū ꝙ actiū: vel loco dti actiū cū in: vt ꝓtulit mihi vel in me multa beneficia.
Signus ꝓsum regit dtiū vel actiū cū ad: vt hoc cōfert multū vel ad multa. Quoti
ens ſigitur cū me/te/se/nos/ꝙ vos ſigit ire.

Effert extollit leuat extra fert sepelire

Vult quartū verto quartū et sextum prꝛeunte

Virgilius Plautus. Lucilius

¶ Effero signs idē qđ extollo regit actiū. Virg. Extulit hic decies. Signs renouo. ergo regit actiū. Idē. Ostendit dextrā idē entellus ꝙ alte extulit. Sall. signs extra fero. Plaut⁹. ne pedē domo efferē etiā sepelio. Lucill⁹. Cepugnabūnt ꝓ te hi ꝙ mo rient ac se vitro efferēt. Bz qñ ſigt verto vel trāſſero vnā lingnā ex alia regit actiū ꝙ ablatiū prepone preeunte: vt diuus hieronim⁹ extulit sacras ſras ex greca lingua in latinam.

Defero prꝛedo notans quartū petit atqꝫ datiuū

Ad vel prꝛeuncta quartū vice sepe datiui

Affero vult duplicē quartū in siue ad prꝛeunte

Cicero. Virgilius

¶ Defero signs aliqđ celatū prꝛedo vel accuſo regit dtiū ꝙ actiū. ꝙ in vice dti sepe actiū cū ad prepone poſtulat. Cicero. Certū hoīs nomē deferre ad senatū. aliquā do ſigt affero: ꝙ tūc regit duplicē actiū hac prepone in, vel ad prꝛeuncta. Virg. Defert in italiam.

Differo quū signat diſto quartū petit inter

Prꝛeuncta aut sextum cū prꝛepoſito prꝛeunte

Signans diuulgo dispono diuido quartū

Protraho sed geminos quartos petit in mediante

Cicero. Lucilius. Virgilius.

¶ Differo signs diſto regit actiū cū inter. Cicero. Uide qđ differat inter nr̄am ꝙ ſolon opinionē: ꝙ aliqñ abſq; cū prepone: vt heres quāto tpe pupilus eſt nihil differt a ſeruo. Signs diuulgo regit actiū. Lucili⁹. Laudes cū de me differo sermonibus illas. Sall⁹ ꝓ deponere. Virg. Ille etiā seras in versum distulit vmos. Sall⁹ ꝓ diuido/ſcindo/vel diſſipo. Virg. atqꝫ arida differt. Nubila. Signs protraho. vel in lōgum extēdo regit duplicē actiū mediante hac prepone in. Virg. Dolulit in serā cōmiſſa piacula noctem.

Infert unpoꝛto concludo immitto notās vult

Quartū sed facio contra quartū atqꝫ datiuū

Me te se nos vos adiunctis denotat ire.

Virgilius Seneca. Salustius.

¶ Infero qñ ſigt unporto regit actiū. Virgi. Inferretqꝫ deos latio. Signs cōcludo ꝙ quaſi in vnū ferio regit actiū. Seneca cū ius argumētis qō propoſuerat imiſſet. Sall⁹ ſigns immitto ꝙ impono: vt infer huc digitū. Bz ſigns facio ꝓ rarū regit dtiū ꝙ actiū. Salustⁱ⁹. Iterū ad patrie bellū ſimulat. Et ſictū cū me/te/ſe/nos/ꝙ vos ſigt ire. Virg. infert ſe ſeptis nebula.

Quartū cum terno vult affert immolo signans

Obuio polliceoꝛ sic poꝛrigo do quoqꝫ sponte

¶ Offero signs immolo vel ſacrificio regit dtiū cū actiū. vñ. Deo ꝓmittas frugū ferias. Etiā ſigt pollicer. Juſtⁱ⁹. Cū ei aurū obtuliſſet. Et ſigs obuio ꝙ hoc nūi cū me/te/ſe/nos/aut vos. Virg. Qui ſe venientib⁹ vitro. Offert. Itē ſigt porrigo vl obticio bonū vel malū. Virg. Stricta aciem venienti ob offert. Sigt etiā do sponte. Lucilius. poles ipſi hanc ſibi moleſtiā offerunt.

Perfero cum signat patioꝛ quartū sibi poscit

Appoꝛto quartū et ternū vel sub vice terni

Alterum deposcit quartū simul ad prꝛeunte.

Perfero signs patior regit actiū: vt pulſi multa incōmoda. Signs appoꝛto regit actiū ꝙ dtiū: vt hieronim⁹. Frater ꝙ nubios⁹ tua mihi nunciauit. Prꝛeterea deposcit simul ꝙ suauiſſimas ſras.

Pro narro reddo refero quartum atq; dim
Vult solum renouo reno quoq; recenseo quartum
Conuerto ascribo duplicē quartum in mediante
Pono inconsulto vel qñ reponto notabit
Tunc geminos quartos simul ad mediante reposcit.

¶ Refero signs narro vel reddo regit dim vel actiū. Virg. Referas ergo hec ꝛ nun cius ibis pelide. Idē. O mihi preteritos referat si iupiter annos. Signs renouo. ōm rursus fero regit solū actiū. Virg. Retulit et priscos docuit celebrare penates. Virg. renoco. Idē. Ille pedē referens et inutilis atq; ligat⁹. Simr recolleo. Idē. Cogere do nec oues stabulis nūeri; sqe refere in illit. Signs conerto aut scribo regit duplicem actiū in mediante. Virg. Multa varia sq; labor mutabilis entre tulit in melius. Virg. Simr ascribo. Suetoni⁹. ꝛ in decuū nūerū hūc retulit. Signs reporto regit duplicē actiū ad mediante. Quintilian⁹. Ad patrē arma nō rettulit. Signs in publicationē pono regit duplicē actiū ad mediante. Idē. Rē ad matrēnō ꝑtulit propinquos.

Virgilius
Idem
Virgilius
Virgilius.
Suetonius.
Quintilianus

Quado emergo signans similes sibi nectit
Casus/peruenio quartum siue in preeunte
Transeo vult quartū aut sextū cum prepositiuo.

¶ Quado signs idē qñ emergo flo vl̄ pduco sibi ꝓnectit casus: vt ille quasi v.r docti⁹. Cicero. An vereb are nendū putarem⁹ illū natura potuisse imptoū euadere Signs id qñ peruenio/ascēdo vel ad difficultatē venio regit actiū hac prepone ad vl̄ m. Virg. Quado ad summi fastigia culminis. Idē. Sed renocare gradū superasq; euadere ad auras: hoc opus hoc labor est/in portū deū; eandē euasit. Signs id qñ trāseo/exeo/vel effugio regit actiū siue ablatiū cū prepone. Virg. Quadiq; celer tra pā tremeabilis vnde. Quasi man⁹ vel e manib⁹ eorū.

Cicero
Virgilius
Idem
Virgilius

Me letum testor signans poscat sibi ternum
Gratulor et quartū aut sextū cū prepositiuo
Quando deo iunctū est vel dus ternum sibi solū
Postulat et signat vel supplico siue ago grates
Signat idem grator structurā et poscit eandē.

¶ Gratulor qñ est ꝓbis testor me letari felicitate alteri⁹ apud eū qm q affect⁹ est felicitate alicui apud meipm ob meā felicitatē regit dim ꝛ actiū vel ablatiū cū ppōne ꝓpter ꝓlecta. Valla. Gratulor tibi ob tuā prefecturā adeptā. Gratulor manibus meis quib⁹ vt reptingere datū est. Quintilia. Nō efficiet tū mfandū pūto reat⁹ mdignusq; discrimē: vt miſera puella nō gratuletur sibi: qñ tam paup accusare iam pōt: poete nōnunq; preterediū dissuetudo cū fuerit ꝓnomē. Quidin epīo. Gratulor echalidi titulis accedere nostris. supplere pōt mihi/tibi vel nobis. Et interdū etiā oratores. Quintilia. in pastu cadauerū. Gratulemur tā q nulla cuitas tā fame laborat subintellige nobis. Aliqñ gratulor sīgt id qbagere gras vel supplicare: qz nō fere nisi deo vel dis. In eadē sīgtione accipit grator: sed poetice dictū cumq; est. Virg. Iuueni ger mana vtā/gratare sorori. ꝛ eandē cū gratulor postulat. hoc precer ptū tam valle ch sponte nū est.

Valla.
Quintilianus.
Ouidius.
Quintilianus
Virgilius

Intueor signās aduerto dato quarto
Punio sed signans quartū vult in preeunte

¶ Animaduerto signs id qñ mireor: vel cōsidero (autore Sypōtino) regit actiū sine prepositione. Plaut⁹. Animaduerto bolem subalbidū tremulū. Aliqñ sīgt punio: sed signter animaduertere est eius qui in alterum habet potestatem, ordine

ac ritte hoc est cū aliquā uersionis pmire ¶ postulat actū est in. Gellius. Uerebatur ne nimia ira percitus in cū grauē animaduerteret.

De constructione verborum impersonaliū.

Est refert sic interēt est/cum est vtile signant
Uel spectat gentium post se poscūt/genitiuis
Exceptis ego nos tu vosq; sui dice quorū
Possessiuorū sextos poscunt muliebris
His datur cuia pro fixo intellige reqz
Interdum fiunt hec personalia pre se
Et poscunt rectum/post se casus q eosdem
Que regere alloleant impersonalia sita

¶ hec ſba impſonalia est/interest/ꝫ refert qñ vel est vtile vel ſpectat ſignt regunt gtiū casum olim casualiū. Exceptis gtis hoꝝ pronoim ego nos tu vos ¶ sui/ quoꝝ sumēd° est abltūs casus feminini gñis suoꝝ possessiuorū: ¶ abltūs huⁱ° nois res pro eoꝝ subſtātiuo intelligitur. Sīc cōstruitur abltūs huⁱ° nois cuius/a/ū. Therētius
Therentius. Cicero. Therentius. Cicero Cicero Therē. hoc patrū est. Cicero. Permagnū interest/q̄ ipe hoc fieri reddātur. Therē. Mea nihil refert dū potiar. Cicero. Scio qd mea interest qd aūt vr uisq; nr̄m. Interdū vero hec verba interest/refert/¶ est fiūt impſonalia ¶ regūt antepositū casum ¶ post se eosdē casus q̄s regebāt impſonalia. Cicero ad curionē. Si qd esset qđ nostra aut eoꝝ interesset. Therē. hoc patrū est cōsuetudinis filiū suū ſponte recte facere.

Hec ternum poscunt impersonalia constat
Accidit atqz placet licet et libet obtigit atqz
Congruit euenit et contingit sufficitqz
Conuenit incūbit vacat expedit addito prestat
Obuenit atqz liquet patet iis vsu venit adde
Hec fieri interdū vel personalia possunt
Et pre se rectum/post se cogitātiqz datiuū.

¶ hec impſonalia superi° dicta regūt post se dtīm. Et aliqñ fiūt pſonalia ¶ regunt an se nūm ¶ post se dtīm: vt hoc mali accidit mihi. Therē. Nescis qd mihi obtigerit
Therem.

Hec sextum benefit malefit satis et fit agentem
Pre se deposcunt cum prepolito preeunte
Et post se ternum iungi poscunt patientem

¶ hec impſonalia benefit/malefit/satisfit poscūt ab̄ si se ablūm cū prepōne agentem ¶ post se dtīm patientē: vt abs te benefit mihi. Cicero. Videatis velim a te modo ſatisfiat ei.
Cicero.

His prelit pattens: quū impersonalia fiunt
Quartus: delectat iuuat atqz decet vel oportet
Preterit atqz latet fugit haud capit addito fallit
Post infinitiuūqz modum anteriora reposcūt.

Interdum fiunt hec personalia rectum
Et pre se poscũt post se quartũ quoq; tũgit.

¶ Hec impersonalia delectat/iuuat/decet/oportet: ſic hec preterit/latet/fugit: nõ capit/q̃ fallit poscũt aũ se actiũ casum patientẽ. Et hec quatuor anteriora delectat iuuat/decet/q̃ oportet infinitiuũ post se postulãt: vt me delectat/iuuat/decet oportet scribere. Reliqua infinitiuũ refugiũt: vt me preterit/latet/fugit/nõ capit/fallit dã agẽ: q̃ signt idẽ qõ ignoro vel sum immemor. Interdũ tñ hec oia personalia fieri possunt q̃ regũt aũ se nom̃ q̃ post se actiũ: vt lectio delectat me. Tue life me delect.it. Virg. Nõ oẽs arbusta iuuãt. Ouidius. Ista decent humeros gestamina nostros. Virgilius
Theren. Que assolẽt queq; oportent signa ola ad saluti hũc esse video eius dicta Ouidius.
me fugiunt. ¶ Hec impsonalia iuuat/decet/latet/delectat/q̃ oportet regũt ante se Therentius.
actiũ loco nti q̃ post infinitiuũ modũ: vt me iuuat legere. Theren. Facio vt te decet
Idem. Id nos facere oportet.

Hec peniter tedet miseretq; pudetq; pigetq;
Pre se depoſcunt quartũ recti vice post se
Vel genitiuũ infinitum ve modũ vice quarti

¶ Hec ẽba impersonalia penitet/tedet/miseret/pudet q̃ piget regũt aũ se actiũ loco nti: q̃ post se gnm̃ vel infinitiuũ modũ loco acti: vt me tedet vite vel viuere.

Desinit et debet solet incipit atq; potest vult
Infinitiuus quando modus additur illis
Impersonalis tum impersonalia fiunt
Infinitiui sibi structuramq; reposcunt
Quod si iungatur personalis modus illis
Infinitiuus/tunc personalia fiunt.

¶ Hec ẽba desinit/debet/solet/incipit/põt q̃ vult: dicta infinitiuis impsonalib̃ sunt impsonalia vt eor infinitiuor̃ ꝓstructionẽ poscũt: vt me incipit tedere vigilie/mihi desinit placere/te debet penitere facti/illi solet tedere laborũ/me incipit pigere facti. Qb̃ ĩ infinitiu' psonalib̃ iũgat psonalia efficiũt: vt ego desino indulgere delicijs

Pertinet et spectat simul attinet ad precunte
Quartum depoſcunt impersonalia post se
Nõnunq; fiunt hec personalia/rectũ
Et pre se poscunt post se quartũ ad precunte

¶ Pertinet/spectat et attinet regũt post se actiũ casum cũ prepõne ad preceũte: et nũq; dtm: vt attinet ad te illec curare. Theren. Nihil ad me attinet. Cicero ad the Theren.
rentiũ. Que mihi in mẽte venierãt queq; ad te pertinere arbitr ab ar/exulitmaui me Cicero.
ad te scribere oportere. Et nõnunq; hec sunt psonalia q̃ regũt aũ se nom̃ casuz q̃ post se actiũ cũ ad. Theren. Ea cures que nihil ad te attinent.

Sextum prepoſito preuncto siue datiuum
Pre se verba petunt impersonalia vocis
Passiue/et post se quedam q̃nq; datiuum
Aut ablatiuum cum prepoſito precunte
Hos modo depascant sua personalia casus

Et sine casu illo constant quandoqz solute.

¶ Verba impsonalia passiue vocis regũt ab se ablũ cũ prepõne: vel loco ablatiui dñi (autore Sulpitio) vt a me vel mihi fiat. Regũt etiã iterdũ post se dñi vt ablũ cũ prepõne ũ eop impsonalia hos casus regãt: vt a me vel mihi seruitur tibi. Marcialis. Therentius. Idem. Marcialis. Hõ dñi (crede mihi) seruo seruitur amico: a me vt mihi auditur abs te. A me statur in foro. Et a me vel mihi interdictũ est tibi aqua & igni. Et aliqñ sine casu absolute ponũtur. Therẽ. Cum nemini obtrudi põt nisi ad me. Idẽ. Quid agit? fiat

A multis actus fieri cum significatur
Atqz ignorantur multi/tunc sumere vocis
Passiue debes impsonale benuste.

¶ Qñ alqs actꝰ significatur a multis fieri: & ignorãtur illi multi: tũc sumendũ est impsonale passiue vocis. Horatꝰ. Iliacos intra muros pugnat̃ & extra. Virgilius. Antiquam silua. Ouidius. Vtuntur ex raptu nõ hospes ab hospite tutꝰ. Therens. Et ne vt ferunt forma.

Horatius. Virgilius. Ouidius. Therentius.

Quartum infinitus pze se modus expedit addi
Atqz sui verbi casus post se petit omnes
Impersonalis tamẽ infinitus habebit
Pze se & post se oẽs casus quos vult sibi verbũ

¶ Infinitꝰ modꝰ regit ante se actiũ casum: & post se vult omnes casus ꝺo ꝺbꝰ a quo deducit. Therẽ. Nũc me hospite lutis sequi: & hic mihi fit facile aliorũ explis 2 inouẽt. Infinitꝰ tñ impsonalis regit ante se & post se eos casus ꝺo ꝺbꝰ a quibꝰ deducitur: vt a me latibactũ nõ est tibi/pdolet animo.

Verba soluta illtec impersonalia dicas
Fulminat et ningit pluit et tonat atqz choruscat
Grandinat atqz gelat noctescit iunge diescit
Addas lucescit tempescit diluculascit
Horum dant aliqui rectum (quãdoqz) quibusdã
Et quartum/sextoqz pluit sic linius addit

¶ Hec ꝺba impsonalia fulminat/ningit/pluit/tonat/choruscat/grãdinat/ gelascit noctescit/diescit/lucescit/tẽpescit/diluculascit dñr absoluta: hoc est sine suppposito & apposito cõstare pte possũt. Additũr etiã nti aliq̃ nti quibusdã ntoꝝ: & etiã actiũ. Sulpitius. Ualla. Dauid. Stacius. Linus. Sulpitius. Iupiter pluit lapides/fulminat turres/grãdinat segetes. Ualla. Ly nũc ducamus deus pluit carnẽ/pluit manna/pluit ceci. Prophẽta. Pluit sup peccatores laqueos ignis. Stacius in thebaide. Saxa pluũt. Linius. Hunciatũ est in albano lapidibus pluisse.

¶ De subauditione nti & verbi.

Verborum pzime persone siue secunde
Exprimitur rectus raro/at plerũqz tacetur
Significãtia ni vel quum discretio fiat

¶ Cũ ꝺbꝰ pme aut sẽde psone rarissime exprimitur nti: sed vt plurimũ reticetur/ & hui⁹modi nti⁹ est certus: qualis ego nos/tu & vos: nisi ad discretionẽ vel significantiã denotandã. Est aũt discretio quũ actus verbi attribuitur alicui cũ discretione & exclusione aliorum: vt ego id effectu quasi dicerem nullus alius. Virgilius.

Tu mihi quodcūq: hoc regnū tu sceptra: louemq; cōsilias. Tu quasi diceret ⁊ non
ali⁹. Signia est cū act⁹ ꝟbi attribuitur alicui cū excellētia. Virg. Aſt ego qui dudū Virgilius
ndo regna tonāq;. Et soror et cōiūx vna cū gente tot annos. Bella gero/hec uno: Idem.
paulo ante pquerēs se victā à troianis dixit/ pallas ne exurere classem argiuū po-
tuit aſt ego:quasi diceret ē excellētior sum pallade ꝟbis superare nequeo. Et hu
iusmodi nti cū quadā arrogātia proferūtur.

Uerboꝝ ad solos hoies quozū attinet actus
Exprimitur rectus raro at plerumq; tacetur
Post propria autozum nōnunq; ⁊ verba tacentur

¶ Cū ꝟbis quoꝝ act⁹ ad solos hoies attinet rarissime exprimitur ntūs immo rete-
cetur vt plurimū: vt alūs/ferūt/dicūt/asserūt/inquūt. ꝛc. in his ⁊ similib⁹ subaudit
hois. Et rursus propria nois autoꝝ ipa ꝟba reticētur nōnunq; vt vnde hoet⁹. de
q virgilius subaudiūtur dicit/loquitur/scribit. ꝛc.

¶ De constructione noim locozum.

Que prestare loco designant omnia verba
Post se coniungi sertum/quartum ve repolcūt
Pro vario sensu coniuncto prepositiuo.

¶ Ola ꝟba signtia permanentiā in loco regūt ablūm vel actiū prelecta(p varieta Terentius
te sensus)prepōne/Theren. Audiui eū esse in asia. Idē. Apud forū e duo audiui. Is Idem
ciect⁹ est apud andrū aliquā. Et ad hoc preceptū reduci pūt fere oēs prepōnes: vt
fui cū patre vel apud patrē. habito ante/cis/citra/post/ultra/secus/iuxta forū. Cō
stituti sunt vigiles circa/extra/intra muros vrbis/cōtra incursionē hostiū. Sol⁹ ha
bitat siue absq; procul a cōmunitate vicinoꝝ: ⁊ sic de aliis.

Urbis vel pagi propriū si verba sequatur
Que prestare loco signant pone id genitiuo
Aduerbi in mozem: si prime siue secunde
Flexure fuerit sic singlari variatum
Duntaxat nūero/sin terne aut sit variatum.
Plurali tantū proprium tunc pone datiuo.
Sed metri causa licet vsurpare poetis
Pro terno sertum casum quandoq; licēter.

¶ Propria nois vrbiū vel pagoꝝ sequūtur ꝟba signtia pmanentiā in loco: si prī-
me aut scōe declinationis fuerint: ⁊ singulari tm̄ declinata in trō aduerbialiter po-
nūtur: vt padue ⁊ mediolani fui. Salu. hec vbi roma cōpt⁹ sunt. Theren. Ea habi- Salustius.
tabat rhodi. Si tertie declinationis fuerint aut plūr tm̄ declinata in trō aduerbia Theren.
liter ponūtur: vt dū⁹ augustin⁹ carthagini natus fuit. Cicero floruit athenis. Gel Gellius.
lius. Socrates athenis dānatus est.

Post se verba petunt quartum in siue ad preceūte
Ad loca que motum signant quem sepe poete
In ternum mutant grecoꝝ more licenter
Jūcta ad et in seruant structurā plurima eandē

¶ Ola ꝺba ſignt̃ motũ ad locũ regũt poſt ſe actũ caſum ꝓcedũte hac ꝓpõne ad vel in. Et interdũ verſus poſtpoſitus: vt eo ad foꝝ. I foꝝ. vel foꝝ verſus pficiſcor in gallĩã. Therẽ. In aliã profectus eſt. Sẽp cõſtruuntur ꝺba cõpoſita cũ ad: vt ad litt' applicuit. Infero merces in maliã: poſſe tñ licẽter hõc actũ in dtũ ſep' mutant. Virg. Et tandẽ in boꝛcis tumarũ ill̃ abitur oris. i. ad oras. Idẽ. Inferretq; deos latio genus vnde latinum. i. in latinũ.

Therẽ.
Virgilius.
Idem.

Vrbis vel pagi ꝓpꝛiũ ſi verba ſequatur
Ad loca que motum ſignant/id ponito quarto
Aduerbi in mozem:ꝫ cũ ꝓpoſitiuo aliquando

¶ Ꝓpꝛia vola vꝛbiũ vel pagoꝝ ſi ſequãt ꝺba ſignt̃ia motũ ad locũ in actõ caſu aduerbialiter ponẽ debẽt: vt eo patauiã. Cicero. Pridie idus octobꝛis athenas venimus cocyrã belliſſime nauigauim' / hora quarta brãduſiũ venim'. aliqñ tñ ſtatꝛ' ꝓpõ illis additur. Cicero de ſenectute. Adoleſcẽtul' miles ꝓfect' ſum ad eas puãs. anno poſt ad tarentũ queſtor.

Cicero.

Que remouere loco ſignant poſcunt ſibi verba
Caſum ablatiuum cum ꝓpoſito ꝓpeunte.

¶ Ola ꝺba ſignt̃ia remotionẽ de loco regũt ablatiũ cũ ꝓpõne ꝓcedũte: vt diſcedo ab vrbe a magõ abs tito/deſcẽdo de monte. Therẽt'. Mulier que ꝓmigrauit ex andro huc vicinie.

Therentius.

Vrbis vel pagi ꝓpꝛiũ ſi verba ſequatur
Que remouere loco ſignant/id ponito ſexto
Aduerbi in mozem/ꝫ cũ ꝓpoſitiuo aliquando.

¶ Ꝓpꝛia vꝛbiũ vel pagoꝝ ſi ſequãt ꝺba ſignt̃ia remotionẽ de loco ponꝫtur ſ ablatiuo: vt venio roma/bononia. Aliqñ his ꝓpꝛiis additur ꝓpõ in ablt̃õ. Cice. Quo vt veni holẽt ab antiochia receſſiſſe cognoui. Idẽ. Vt ab athenis ſupra maios ibo etiam trent.

Cicero
Idem.

Rus domus expoſcunt conſtructurã ꝓpꝛiozũ
In cunctis caſibus/ſed miliciam quoꝙ bellum
In humus in genito tantũ at quarto quoꝙ ſexto
Pꝛetungi ſemper ſibi poſcunt ꝓpoſitiuum.

¶ Hec nola rus et dom' ꝓpꝛiozũ noim ꝓſtructionẽ expoſcũt in olꝺ' caſib'. Therẽ. Rurẽ me cõtineo Idẽ. Rus eo ibi me macerabo. Idẽ. Ecce aũt video rure redentem ſenẽ. Salu. Domi miliciꝙ boni mores colebãtur. Therẽ. Penates hanc ſalutatũ domũ diuertar. Momo reuertor. Sed hec nola militia hum' hanc ꝓſtructionẽ in gtõ rñ poſtulãt. Saluſt'. hanc rẽgẽſcere. Idẽ. domi miliciꝙ. rẽ. Theren. In miliciã pficiſci gnatũ cõpulit. Saluſt'. pãtherũ arburio belli miliciꝙ reſpublica agitabatur. Hora. Nil pñs vꝛbis belli placuiſſe domiꝙ

Therentius
Idem
Saluſtius.
Therentius.
Saluſtius.
Theren.

Pꝛepolita expoſcunt hunc (pulchꝛe) cõpoſitura
Caſum nõnunꝙ quem poſcunt appoſitura.

¶ Ꝓpõnes in cõpõne nõnunꝙ caſum poſtulãt quẽ in appoſitione: vt adeo vꝛbẽ meo gratiã. Virg. Quãuis multa meis exãret victima ceptis.

Virgilius

¶ De modo reſpondendi.

Quo caſu querens rogitat reſpõde in eodem.

Sed si per cuius possessiuum rogitarit
Vel genitum quis qui respondebis genitiuo
Per possessiuum ut quum responderis in quo
Quem verbū querens poscit responde in eodem.

¶ Qñ fit interrogatio respondendū est per eundē casum p quē interrogatio fit: vt si rogetur/quē queris/Rōdere potes te vel Johannē. Sed qñ fit interrogatio per hoc possessiuū cuius/cuia/cuiū vel gtiū huius interrogatiui qs/que/qđ. p gtiū est respondendū: vt si quaratur. Cuiū vel cuius est hoc pcm̄ respōdem pōt patrio vel melius. Nisi qñ respōsio fiat per possessiuū: tūc enī respōdebis in eodē casu quē verbum interrogās post se regit: vt si querat. Cuiū vel cuius est hoc alaīr Respōdeas meū/tuū/suū/vel fraternū. Cuī vel cuia inter est/Mea/tua/sua.

Quando regit varios casus verbū per eundem
Casum tunc semper non respondere teneris
Sed quandoqz alium quem verbum vult sibi iungi.

¶ Sed qñ verbū interrogans regit post se varios casus/nō requīrit vt per eundem casum respōdeas: sed interdū p aliū casum quē verbū post se regit: vt si quaratur. Cuī crimen est accusatī/Furti ne an homicidii/Respōdeas neutro vel de neutro/nō aūt neutrī. Quāti emisti hūc equū. Viginti minis/nō aūt vigīti minas.

¶ De vsu et constructione gerundiorū.

¶ De vsu gerundii in di.

Infinitiui sensus quando immediate
Post substantiuum comitatur non animatum
Infinitiui sensum in di pone gerundo
Et quandoqz modo coniunctiuo vt preeunte.

¶ Qñ sensus infinitiui modi immediate sequitur post nomē substantiuū inanimatum in gerūdio in di ponetur: vt amor dicēdi/cupiditas habendi/studiū legendi/locus cognoscēdi. Et aliqñ in coniunctiuo modo. Theren. Sed ea gratia simulaui vos vt pertēterem. Idē. Ita ne obstinate operam dat vt me a gliscrio abstrahat. Therentius. Idem.

Infinitiui sensus quando immediate
Que genitum poscunt post adiectiua sequatur
Infinitiui sensum in di pone gerundo
Et quandoqz coniunctiuo vt preeunte.

¶ Qñ sensus infinitiui modi immediate sequitur nota adiectiua q̄ gtiū regit ponetur in gerūdio in di. Et qñqz in pūctmo modo vt preeunte. Therē. Quā cupida erā huc redeūdi. Ille est auidus lucrādi: vel vt lucretur. Cyrillus ad dnū augustinū in quadā epla. formandi vocem nulla tenus cōpos eram. Therentius. Cyrillus.

Cum sensus geniti presentis participantis
Post quoduis nomen substantiuum comitatur
Vel genito hunc ponas verbalis/di ve gerundo.

¶ Qñ sensus genitiui casus participii phtis tpis sequtur post quodcūqz substantiuū ponetur indifferēter vel in gerūdio in di vel in gtō nomīis. Verbalis: vt princeps

Cicero. pingendi vel picture appelles. Virgilius. Pater ipse colendi. Cicero dle dicēdi opi fex.

¶ De vsu gerundii in dum.

Infinitiui sensus quando rationem
Subsequitur casum qui declarat rationis
Infinitiui sensum in dum pone gerundum
Ad p̄ceunte vel ob p̄opter raro in simul ante
Et quandoq; modo coniunctiuo vt p̄ceunte.

¶ Qñ sensus infinitiui sequitur o fonē declarās causam o fonis i gerūdio in dū ponetur hac p̄pone ad p̄cincta ꝙ aliq̄ ob vel p̄pter ꝙ aliq̄ (ꝫ rarꝰ) in etate. Theren. Dicā mei vt satis sit ad egendū vereor. Valla. Ego veni ob vel p̄opter te redimendū. vado ad vel in capiendū hostem. Virgi. Namq; ante dom andū nō ētes tollēr alos. Et aliq̄n ille sensus infinitiui in p̄fectio mō (hac p̄fectione vel iuncta) ponetur. Cicero. Scio te ola facturū vt nobiscū q̄ptimū sis. Theren. Puelle hec ad ornant vt sauet adhortor.

Theren.
Valla.
Virgilius.
Cicero.
Theren.

Post curo mando loco lic conduco habeoq;
Pro debet sine p̄posito dum pone gerundum.

¶ Post hec ꝟbꝫ curo/mando/loco. habeo p̄ro debeo sumptū / gerundiū in dū sine p̄pone sp̄ vsurpāt autores: vt sepulturā faciendā locabāt/columnā faciendā conduxerāt/gladiatores vt rapiēdos mādabat/lapides faciendos curabat: p̄olādos eos magis q̄ punīdos habui. hec valla. Virg. Tretio regi furti mādarat alēdū.

Valla.
Virgilius.

In dum perpulchre licet vsurpare gerundum
Impersonale est tibi coniūcto loco oportet
Terno et ponetur vox que recti esse videtur
Et quandoq; habeo ponetur sub vice oportet
Vel rus participās/vel dus cum sum sibi iuncto

¶ Loco hui⁹ ꝟbi oportet p̄pulchre vsurpare ꝫ gerūdiū in dū cū hoc ꝟbo impersonali sibi adiūcto: ꝛ dicto q̄ videt esse nti casus ponetur in dō. Theren. Alieno more vtendū est mihi. Et aliq̄n loco oportet vsurpatur habeo/es. Sūt participiū tam potis q̄ posteriorisfuturi. Cice. ad lentulū. Tādem habeo pollicerī. Idē in catone maiori. Neq; eos iolū cōuenire habeo quos vidi/sed etiā quos audiui. Qñ vt valla interp̄tatur idē est q̄ pollicendū ꝛ conueniendū est mihi vel cōuenire me oportet Quis. i heroidib⁹. Per q̄s iepe ieras: p q̄s itur⁹ eras. i p q̄s ire oporteret. Quintilia. Nō scit p̄ceptor eoꝝ q̄ emendāda erāt dissimulator. i. q̄ emēdari oportuit.

Theren.
Idem.
Valla.
Quintilianus.

Inter p̄reuncta licet vsurpare gerundum
In dum perpulchre nōnunq; sub vice recti.
Casus/atq; sui verbi quum aut dum p̄reunte
Participās vel in ens/p̄fecto in do ve gerundū
Quartū aut verbalis/similis vel nominis: inter
Preiuncta/aut certū cū p̄posito p̄reunte

¶ Loco nti casus ꝛ ꝟbi hoc adiectio dū aut quū p̄cedit vsurpare ꝫ gerūdium in dū p̄fecta hac p̄pone inter. Virg. Et inter agendū occurrere capro (cornu fert ille) caueto hoc est dum vel quum agas. Aliquando etiam gerundū in do p̄iuncta hac p̄positione in. Et aliqñ actiū cum inter vel aliud cum in nomine

verbalis aut alterius note similis: vt inter consultandū/in cōsultando/inter consultationes vel consilia/in cōsultatione vel cōsilio. hec valla.

Infinitiuū nunq̄ sed iunge gerundum
In dum post verbum requiescere siue mouere
Vel vocitare notans/post flagitor et paror hortor
Infinitiuum ponas in dum be gerundum.

¶ Post hec ita dicentia/fecisse/mouere vel vocare/infinitus modus nūq̄ vsurpatur sed semp gerundū in dū: vt vocant te ad currendū/nō aut currere. Sto ad prędandum/nō aut prędari/sedeo ad audiendū/nō aut audire. Eo ad videndū/nō aut videre. Sed post hec flagitor/paror/hortor. Indifferenter infinitiuū modū vel gerundū in dū vsurpari pōt: vt flagitor/reḡdere/vel ad respondendū/sum paratus scribere vel ad scribendū/hortor/studere vel ad studendū. hec valla. Et quidē Virgilius dicat. Quis cōcentimus ambo/Tu calamos inflare leues: ego dicere carmen. In sola tm oratione infinitus humi modi nō est vsurpādus. Petri enim causa infinitus loco gerundi licebat vsurpat grecor. mote d gerundus carebat: vt alibi. Et si nātē amor eius cognoscere nostros. pro cognoscēdi potuit cognoscere. Valla. Virgilius

Infinitiuum desisto desino cesso
Post se subiungi postulat vt desistas

¶ Per hec desisto/desino/cesso infinitus nunq̄ gerundū in dū post se subiungi postulāt: vt desistas vel desinas lachrimari/nō aut ad lachrimandū. Therentius. Therentius.

Luceret/aut cesso pulsare hostili vicini.

¶ De vsu gerundi i in do

Sensus participi presentis quum sine fixo.
Est situs et sensus cuiuscūq̄ prepositorum
Istorum preit in/vel ab/ex/e/de/simul a/cum
In do participi sensum tu pone gerundo
Prepositis istis simul omissis aliquando

¶ Hāc sensus participii pñtis tpis sine adiectiuo subiecto est sumpta precedēte sensu cuiuscūq̄ aliarū prepositionū. In/a/ab/de/e/ex/aut cū. Ille sensus participii in gerundio in do ponet: aliis prepositionib⁹ positis/aliqñ vero omissis. Therē. In apparādo totū hunc assumūt diem. Saluſt⁹. Cesar dādo subleuādo: catone nihil largiendo/gloriā adeptus est. Plinius minor. Sermonib⁹ diem trāfigebat/quum a scribendo vacaret. Cicero. Ab eundo factū est satur. Idē. Quid cogitas eundo ipsum: obuiū est ei bidēdo omnis. Therē. Putāt id fieri ex assentādo. Quintilia. Sed ratio recte scribēdi infecta cū eloquendo est. Theren. Ambulādo sum defessus. Therentius. Saluſtius. Plinius minor. Cicero. Theren. Quintilianus. Therentius.

Infinitiui sensus post verba precādi
Quando subsequitur/non in do pone gerundo
Infinitiui sensum/sed pone modo illū
In coniunctiuo precunte vt sine remoto
Ac infinito (quod rarius est) aliquando

¶ Quū sensus infinitiui modi sequitur ꝑba q̄ precari vt orare signāt. Ille sensus infinitiui nō in gerūdio i do (vt quidā ignari cēsuerūt) sed in pñctiuo mō (hac pñctione vt hinc vt aliqñ omissa) ponī dz. Cicero. Peto vt honoris mei causa eū expectes. Idē. Oro ad cesū. Ab te peto efficias vt his cōmendationē hāc intelligat sibi adiumēto fuisse. Et q̄q̄z rarius) infinitiuo mō poni pōt. Sil. Nerua pharij te obsecro pacē dare Cicero Idem. Sallust.

Sum pulchre iunctum cum do quandoq; gerūdo
Infinitiui sensum pollumq; notabit
Soluendo non sum signat non soluere pollum.

¶ Gerundū in do cū hoc ꝟbo sum sic adiecto tligit id qđ possum cū infinitiuo ꝟbo. Quinti. Placeam nobis iꝫ fortuna nr̄a pater pauperi soluēdo nō summ. Soluere nō possum. hec valla. Cicero ep̄lārū tertio. Que soluēdi cupitates nō elicit.

Quintilianus.
Valla.
Cicero.

¶ De declinatione et regimine gerundiorum actiue sumptorum.

Actiue di/dum/do: sumpta gerundia tantum
Singlari genito quarto et sexto variantur
Atq; sui verbi casus post se flagitabunt
Et sine casu ullo sita sunt quandoq; solute.

¶ Gerūdia in di/dū/do actiue sumpta: in gīo cētō: q abdō singulariꝫ dūtaxat sunt variata: vt ntō canendi/gtō videndi/dō canendo/actō videndū/rectō canendū/ablō videndo. Et eos casus quos ſua ꝟba regūt post se pcūr: vt Datur mihi pecunias abdicādi te prędus. Et aliqñ abſolute ponūtur: vt apud Therentiū. Ego vapulans dorsille verberādo vicz ando defessus sum.

Therentius.

¶ De declinatione ⁊ vsu gerundiorum passiuorum.

Di dū do interdū sunt sumpta gerundia pulchre.
Passiue/que tunc flectūtur posteriorius
More futuri participi/quadrareq; debent
In genere et numero cū subiectis sibi fixis
Fixa sed in casu debent quadrare gerundis
In constructura sunt actiue resoluta.

¶ Gerūdia in di/dū/ꝝ do ornate inter dō passiue sumūtur: ꝝ declinātur more participii posteriorius futuri: vt ntō amandus/da/dū. gtō amādi/de/di. rē. ꝝ in gñe ꝝ nūero quadrare debēt cū subiunctis subiectis tuis. In casu th Ga subiectā tua cū gerundiis cohęrere debēt: vt delectatio fruendi principat̄/fruende pulcre/fruendi imperii. Molestia educandorū filiorū/locādarū futurū/colendorū prediorū. Exēpla de gerūdio in dū. Eo ad saluandū fratrē/salutandā sororē/saluturandū sidus/ad saluandos fratres salutādas sorores/salutāda sidera. Exēpla de gerūdio in do. Occupatus sum in arādo agro/colland̄a fūra/emēdo prędio/in arandis agris/colland̄is fundis/emendis prędiis. hec valla. ¶ Et in cōstructione actiua resoluī debēt sic: delectatio fruendi prępatū/prouncia/prędio. Molestia educādi filios/colloc and̄i filias/colendi prędia. sic de ceteris.

Valla.

Quum recto aut terno sunt sumpta gerūdia tiris
Coniunctis quadrant genere casu numeroq;
Est rectus per dum/per doq; aliqñ gerundū
Est ternus per dum constructura resolutus.

¶ Oñ gerūdia in nō vel in dtō locātur. In casu/gñe/ꝝ nūero cū adiūctis subiectis, quis conuenire debēt: vt apud Virgilium. Voluēda dies enumit vtro. Et ntūs dupliciter resoluitur. Aliqñ in gerundū in di: vt in illo Therē. Mos gerēdus est tacis.

q̄ sic resoluitur/mihi mor̄ gerendū est thaidi. Idē alibi. Mihi molendū est habēn de cōpedes. i. mihi habendū est cōpedes. Aliq̄n in gerūdio in do: vt in illo Virgilia no. Volucra dies en attulit vltro: q̄s resolui dies volucra. i. volucro: vel dū volui tur. Sic tranni volucri tacito nos eōit/hoc est anni in volucro/vel ipis reuolutio nes eōit vt⁹ gerūdiū gerūdū in dū tm resoluī debet: vt in illo theren tiano. Hatū me credo ferendis mīeritus: q̄s sic resoluitur/ma tū me credo ad ferendū inseri ia.

Idem: Virgilius

Calibus adiunctis nullis quandoq; solute
Passiue sunt in dum doq; gerundia sumpta.
Fieraq; sunt tantū genito/quarto/quoq; sexto
Vi sumptū raro est passiue: sed preeunte vt
Est modus illius coniūctiuus vice sumptus.

¶ Gerūdia in dū ⁊ do passiue sumpta: aliq̄n (nullis adiūctis sibi casib⁹) absolute po nūtur. Salustius. Pauca supia repetā quo ad cognoscendū ola illustria magis ma gisq; in aperto sint: hoc est cognoscā tur. Alitur vitū crescitq; tegēdo. Idē. Egrescit q̄ medēdo: hoc dū tegit ⁊ medet. Gerundū in di aliq̄n (sed rarius) passiue sumitur: vt apud Justinū de regio puerolidio. xvii. Athenas quoq; eruēdi gra missus/ hoc est vt eruditatur. Idē in prologo p̄mi libri. Ob ad te impator: antonine nō tā cognoscēdi q̄ emendandi causa trāsmisi: hoc est vt cognoscā tur ⁊ emēdatur vt ait ter tino tū (vt valle et alijs placet) loco illi⁹ gerūdū in di vsurpatur pūctis⁹ mod⁹ passiue vocis: vt hec vbs est in pcipio vt capiatur. Nec⁹ rationē vllā video quin gerundiū in di hoc in loco vsur pari posset (sre eni pace q̄s vallēsis aliorūq; fiat) nō ly dicere. Mercedes hac apposītātur: veneundi gratia. Idē hec mulier ad nubēdū maturē puenit: q̄n obs grāmatici hmōi passiua ⁊ alia cū gerūdis inflectūt. Sz hec superiora ut⁹ sint exempla vallam latuisse arbitror.

Saluſtius. Virgilius Idem. Iuſtinus. Idem Valla.

Quando relatiuum sequitur post ipsa gerunda
Actiue ee nunq̄ passiue ea sumere debes

¶ Qñ post ipsa gerūdia relatiuū sequitur unq̄ passiue sed semp actiue (autore vel la) sumi debēt: vt hec dies attulit mihi dicēdi eā q̄ vellem/ nō allt dicēdoū eorum que vellem.

¶ De vsu supinorum.

Quando post verbū vel participale gerundū
Ad loca quod motū signat/sensus comitatur
Infinitiui: hunc tu pone prioze supino
In dum (si libeat) ponas illū de gerūdo
Et quādoq; modo cōiunctiuo vt preeunte
Atq; aliqū prioris participante futuri.

¶ Qñ sensus infinitiui modi sequitur post vbū/participiū vel gerundū/q̄s motū ad locū sign ponetur in priore supino vel in gerūdio in dū/aliq̄n in pticipio potis fueri. aliq̄n in posteriore modo posita hac pōitione vt. Teren. Penātes salutatum di uertar. Idē. Quo me accusatū aduenit. Cicero. Q̄d ad antoniū audiendū venisti. Theren. Peruro ad forū vbi cā fidē ola hec. Virg. Si partus abis.

Terentius Idem. Cicero. Virgilius

Interdum liceat prius vsurpare supinum
Post verbū inc̄ludēs in se motum latitantem
Vt loco doq; datur/cū cōpositis voco mitto.

¶ Licet nonnunq̄ vsurpare priꝰ supinū post verba latentē motū in se includētia

qualia sunt do et ei⁹ passiua dari vel dare/loco colloco ⁊ poco ⁊ mitto ei⁹ cōpositi⁹ vt nuoco/admitto. Theren. Cū filiū huic nuptū do. Ioā. Datur ne filia bodie pamphilo nupta. Horati⁹ in arte. Spectatū admissi risum teneatis amici. Theren. Si qs illā dicet phedriam nō mittam⁹ in nuptias. Idem. Alibi vt potui virginē nuptū collocaui.

Terentius. Horatius. Theren. Idem

Infinitiui sensus quando immediate
Post adiecta bilis vel ilis finita sequatur
Post ve gradus medii neutrū genus ⁊ supantis
Hunc sensum ponas in posterioze supino.

Terentius Virgilius. Theren. Salustius.

¶ Oī⁹ sensus infinitiui immediate sequen⁹ nota adiectiua in ilis vel bilis finita: vel neutrū gen⁹. Cōparatiui aut suplatiui grad⁹ ponet⁹ i posteriori supino. Theren. Nō est facile expurgatu. Virg. In breuia ⁊ fr̄tes vigeat miserabile vita. Theren. Nihil facile⁹ factu. Salust⁹. Optimū factu credēs exercitū augeri.

Post adiectiua hec licet vsurpare supinū
Posterius dignus/mirandus/mirus/acerbus/
Lucidus/obscurus/clarus sic perspicuus⁊
Obscenus/turpis/iocundus/periculosus
Iblurdus/fedus/ratus/pulchrū atq; salubre

¶ Poster⁹ supinū vsurpatur post hec adiectiua superi⁹ dicta: vt dignū admodū/ mirandū vel mirū auditu/acerbū aspectu/lucidū intellectu/obscurū cognitu clarū perceptu/perspicuū iudicatu/obscenū vel turpe dictu/iocūdū memoratu/periculosum factu/absurdum/fedū vel pulchrū visu/salubre potu.

Deq; loco motum que signant verba supinū
Posterius nunq̄ cogitant in do ve gerundum
Post le: sed semper nomen verbale aliud ve
Quod ūmile est nomē cum preposito preeunte.

Ualla.

¶ Verba signtia motū de loco nūq̄ volūt poster⁹ supinū vel gerūdiū i do (vt dū sum pitū cēsuere) sz nomē verbale vel aliud nomē sūt ptecta hpōne (autore valla) vt redeo a venatiōe nō aūt venatu vel venādo/redeo a cena nō ad cenatu aut cenādo.

¶ De vsu participii ⁊ venustate.

Binis de causis inuentū participans est
Vel sermo vt breuior fiat dilucidiorq;
Quādo excludatur coniūctio siue relatū
Aut aduerbū/vel quod sit quandoq; necesse
Ut per participās habeas exprimere quedā
Que vetitat dici p verbum sermo latinus.

¶ Participii duab⁹ de causis luctū fuit: prima vt oīo ex breuior dilucidiorq; oīōi⁹ relatus aūtibus/⁊ pūctionib⁹. Secūda propter necessitatē: qt aliqn fit necesse vt quedā p participia preferātur que p verbū dicinon sint latinitas.

¶ De exclusione coniūctionis copulatiue.

Perpulchre verbi pro tēpore sepe futuro

Sumere ſum poſſis et participale futurum.

¶ participiū futuri tꝫ⁹ eſt hoc ſdo ſum/es/fui. qui pulcher ēnunq̄ fuit pōt p hoc futuro tꝫe ſdo: vt eſt dico ꝓximo huc veniet: pulcherrimus ſi cōtinuo eſt ꝓfuturus.

Quum duo verba ſimul connunctio copula iungit
Excludi poterit conjunctio ſepe venuſte.
Alterutro verbo mutato in participale

¶ Quū duo ſdba p conjunctionē copulat. q̄ cōnectunt omiſſa ꝓiectione copulatiua alterutrū dlog ſdorū venuſte in participiū ſepe cōmutari pōt: vt ſi dicā vuit ſ valet. Venuſtꝰ ſi: vuēs valet: vel valens vuit.

¶ De excluſione quāq̄ niſi cū ſimilibus.

Quū verbū ꝓceunt niſi quāq̄ conſimileſq̄
Pulchre in participans verbū mutare licebit
Omiſſis illis ſimul exꝓreſſis aliquando.

¶ Qñ ſdū ꝓcedūt niſi quāq̄ ſ ꝓiectis: vt Quis/licet/tamen. Aliud ſdū in participiū pulchre cōmutare licebit: omiſſis ꝓdictis quāq̄ niſi eō. Et etiā aliqñ expſſis: vt ſi dicā. Nō credā tibi quāq̄ iures. Pulcherr⁹. Nō credā tibi iurāti: vel quāq̄ iuranti. Cicero. Et ſn tu niſi ꝓfecta re ꝓde me nunq̄ queuiſti. Cicero.

¶ De excluſione relatiui.

Uerbum in participans tu commutare relati
Ornate poteris ſubtracto ſepe relato.

¶ Uerbū relatiuū ſepe in participiū (omiſſo relatiuo) pulchre cōuerti pōt: vt q̄ conſentiūt ſ q̄ agūt pari pena puniuntur. Ornatius dicas. Cōſentientes ſ agētes pari pena puniuntur.

¶ De excluſione dum ꝫ quum. ꝛc.

Excluſis poſtq̄ dum/genus id reliquiſq̄.
Hec comitans verbū vertans in participale.

¶ Uerbū ſequēs hec poſtq̄/dū/quū/ſ id genus reliquū: vt ſimulat poſtulabi vt: vbi ꝓ poſtq̄ ſumpta. Aliqñ in participiū illius omiſſo ornate cōuerti pōt: vt poſtq̄ cōfeceris negocia huc redito. ornatꝰ. Confectis negocijs huc redito. Theren. Jā adueniēs cū equidē ſtomachabar. t. dum aduenit. Terentius.

¶ De conſtructione participiorum.

Quū nomen iunctū/aut ꝓnomē participāti
A nullo regitur/ſexto illud pone ſoluto

¶ Qñ nomē vel ꝓnomē ptcipio ꝓiectū a nulla ꝓpōne regitur: cū illud nomē vel ꝓnomē in ablo abſoluto pone dz: vt otio ſole aptꝰ eſt dico. Et ille ablus a ꝓhibitā lectum⁹ dz. A quibuſdā ablus in deſignatione ꝓſequēte vel ſequele: q̄ alteratio poſt eā ſequi deſignatur ſine qua ſenſus claudicat: vt otio ſole: nō eſt plen⁹ ſenſus niſi addatur: apertus eſt dico/vel ſimile.

Nomen tu ſexto/aut ꝓnomē pone ſoluto
Intellecto non exꝓreſſo participante
Ens: quod nunc abolet ꝓiecto obſtāte minori.

Priscianus. Virgilius.

¶ Nomē vel pronomē alicui⁹ casus absolute positi: ab eo qui plus nō eē putatur sensus tollitur: q̄ aliud est pater: aliud pater tuus: sic illum: qui autore Priscian⁹ in minoribus ante quartū est. Virg. De vocesti quia mandata fertis verbis nostris mēdacia gignit ense. Therē. Me impulsore hoc inceptum. Idē. Quid⁹ re salua et perdita agitis.

Cuiꝰcq; gerundiua participantia siue supina
Quos sua verba regunt: hos poscunt sibi casus
Posterius struitur passiui more supinum
Quāꝫ; ex actiuo verbo descendere fertur

¶ Ola gerūdia: participia: supina hos casus post se regere put q̄ hos a quib⁹ deducūtur: hoc posteri⁹ supinū: quo ab actiuo descendat: passiui tñ structione sequit.

¶ De aduerbiorū & interiectionū cōstructione.

Temporis atq; loci sic quanti aduerbia poscūt
Subiungi pulchre casum post se genitiuū
Postridie pridie quarto des vel genitiuo

¶ Aduerbia: q̄ interiectiones post se aliquē casum accipiūt: vt a duerbia: quedā tp̄is loci: q̄titatis: q̄ genitiū regūt: vt hic dierū. Therē. Quod gentū aspexabit certū est pfequi. Idē. Nec satis causę ad eburgādū. Pridie tñ: q̄ postridie actū vel gtm poscūt. Cicero in primo inuectiuarū. Pridie kalēdas Januarias. Anni libro. vi. Postridie idꝰ. Valla. Pridie illi⁹ diei: et pridie nonarū decembriū.

Ducta a prepositis medii gradus et superantis
Quartū (vltra propriā structurā) aduerbia poscūt

¶ Aduerbia p̄parationis: q̄ fuerint ex tali gradꝰ q̄ a prepositiō⁹ venūt: vltra: p̄ter: tertiū: p̄structionē seruāt: acto. Cicero ad octauiū. Castra propiꝰ vbi moueret. Salustius in iugurtha. Propius timēdi: q̄ mauri sunt.

Propius exposcit nunc quartū nunc; dtm.

¶ Propiꝰ aliqñ accūs: aliqñ dtm poscit. Virg. Propius vbi armenta tenerent.

Ecce petit rectū: en nūc quartū: nunc quoq; rectū
Quintū depoſcūt heus ah sic vah simul ohe
Hem proh nūc quarto iūguntur: nūc quoq; qnto
Heu pulchre poscit nunc rectū: nunc quoq; quartū.

¶ Ecce: ecce ecce: ecce dꝰ. En: siue indicet siue exprobret nūc aut acto iūgit. Quintilia. En pbitas. Juvenalis. En habitū. Virg. En qmodo aras. Heus ah: vah: o: ohe vetō tantū modo iūgunt. Hem: proh: nūc acto: nūc vetō iunguntur. Therē. Proh deū fidē. Idē. Proh summe tupē. Idē. hem scelera. Idē. hem astutias. hem nūc nūs nūc acto iūguntur. Virg. hen pietas. Therē. heu me miserū.

Hei terno et recto: veh soli iūgito terno
O iungas recto: nunc quarto nunc quoq; quinto

¶ Vehoi: aliqñ nō iūgit. Virg. heimehi qualis erat. Therē. hei misera. O aut nō: acto aut vetō iūgi pōt. Cicero. O audacia. Virg. O regina nouā. Idē. O fortunatos nimiū bona si sua nouerint agricolas.

¶ De ordine constructionis.

Quinq; modis rectus cōstructure incipit ordo
A quinto: aut recto: posito: vel sub vice recti

Priscianus. Virgilius. Therentius. Idem. Cicero. Ennius Valla. Cicero Salustius. Virgilius Quintilianus Salustius. Juvenalis. Therē. Idem. Virgilius. Therē. Cicero. Virgilius

Infinitiuꝰ cum iuncto vel sibi iunctis
De impersonali/siue obliquo sibi nexo
Et ablatiuo casu posito vel soluto.

¶ Rectus ordo cōstruendi hos modos requirit. Primo ponit infinitiuꝰ: vt in illo Virgiliano. Parce metu cytherea. Secundo nihil: vt apud eundē. Facias delectus auerni. Tertio ab infinitiuo modo cū adiuncto vel adiunctis sibi loco nti posito: vt in illo Sallustiano. Optimum patriā regere quā parentes. Quarto impositiuꝰ sit. Quinto modo apud impersonalē: vel ex obliquo sibi adiuncto: vt in illo Virgiliano. Iuuat in antiquā syluā. Et apud eundē. Nec te pudeat calamo trita tibi. Quinto absolute posito: vt in illo euāgelii. Recubēte autē ipso discumbentibus apparuit illis stella. Virgilius. Idem. Sallustius. Virgilius. Idem.

Impediunt ne sit structus congruus ordo
Hec infinitum nomen/ querensq; relatum
Atq; negatiuū/ sit distributiuusq; propleptis.

¶ Rectꝰ ordo cōstruendi hos modos requirit. Primo nōn ponit infinitiuꝰ: vt Quē cunq; osculatus fuero ipse est tenete eū. Secundo modo per nomen interrogatiuū: vt quē queris. Tertio per nomē relatiuū: vt in illo virgiliano. Trahit sua quēq; voluptas. Quarto p nomē negatiuū: vt nemīē vidi. Quinto p nomē distributiuū. vel per figurā prolepsim: vt puerorū: alii sunt tardi ingenii/ alii vero docites. Virgilius. Idem.

Construe sic casum tū hoc proponit vocantem
Hinc rectum pones cum participio sibi verbo
Post verbū subdes aduerbium nil mediante
Querens siue negans infinitum ve preibit
Ordinis et queuis coniunctio prepositiui
Hinc ternum et quartum post rectorem genitiuū
Pones hinc quartum et sextum cum prepositiuo
Antea cedenti cum iunctis subde relatum.

¶ Hoc modo ordinande sunt partes orationis in hac oratione. Primo ponit vocatiuus si nihil orationi. Inuitus ch suo hoc pronomine siue primario positō sibi participio. si ponet immediate aduerbiū: si tñ aduerbiū sit interrogatiuū negatiuū vel infinitum ponetur hoc. Sic ordo cōstructionis proximus ordinis: vt tibi qui dormis. etc. Deinde ponet dativus vel actiuus/ genitiuus aut dictione illi regēte subsequet: postea actiuus siue ablatiuus cū prepōne. Relatiuū aut cū suis adiunctis sibi antecedēs immediate cōsequetur.

Obliquo omne negans/ nec non aduerbia queda
Istud in aduerbium non oppositumq; resolues
Quando negans recti est/ quando tuq; resolues

¶ Omne nomē negatiuū obliquo positū: sit quedā aduerbia negatiua illis aduerbiis nō sibi oppositū resolui debēt: vt nulli inuideo/ nulli p nō vel ego nō inuideo illi. Nullo apparet: nullo p nō vel/ illi nō apparet vel: et de ceteris. Quādo tñ hec negatiuū est nil casus nunq; resolui debet. Horatius. Nemo contra pugnat. Horatius.

Quum rectus sequitur quintū casum immediate
Qui spectant ad idem tu inter quintū quoq; rectū
Exultens nunq; siue ens/ sed qui est subaudit

¶ Quintus ventū immediate sequitur qui ad idem pertinent/ inter ventū et nūm min-

Dauid si plus vo. ——

¶ ens ant cras sed qui est habendi ꝺ oportet ꝺyt in filo dantico. Dste dbendus. Ste cõstruitur. O dste subendi ꝙ est dhabendus. Dꝺ si subandaretur eius foret hoc cum gerundio hoc participio habendus cassis adhuc.

¶ Finis.

¶ Autor ad libellum.

Chare libelle mane: ternam tricterida flaccus
Expectare iubet: chare libelle mane.

¶ Libellus ad autorem.

Nono quid si elephas parit anno / unoq; lecna
Mercedem retinens si peragatur opus

¶ Autor.

zoilus at acuens dentem in te lepe caninam
Arreptus furus millia tela parat

Libellus.

Ledat si indignos monet (aiunt) fortе anagiron
At multa inuidia: zoilus equus erit

¶ Autor.

Chare libelle vale: portus habituꝝ secundos
Nauigio angusto ditia dona vehis.

¶ Libellus.

Viue valeq; parens: super astris sit tua merces
Funera postq; θεῶν lis ΟΙΔΟΣ ΛΟΓΑΝΟΤΟ.

Explicit whittintoni editio de concinnitate grammatices et constructione: nouiter impressa Londoñ. per wynandũ de worde in vico vulgariter nũcupato (the fleete strete) sub interstignio solis. Anno domini. M.CCCCC.xviii.

UMI

59568

UMI